

4

Slniečko

ROČNÍK IX. (XXXI.)

DECEMBER 1976

3 Kčs

ILUSTROVALA BLANKA VOTAVOVÁ

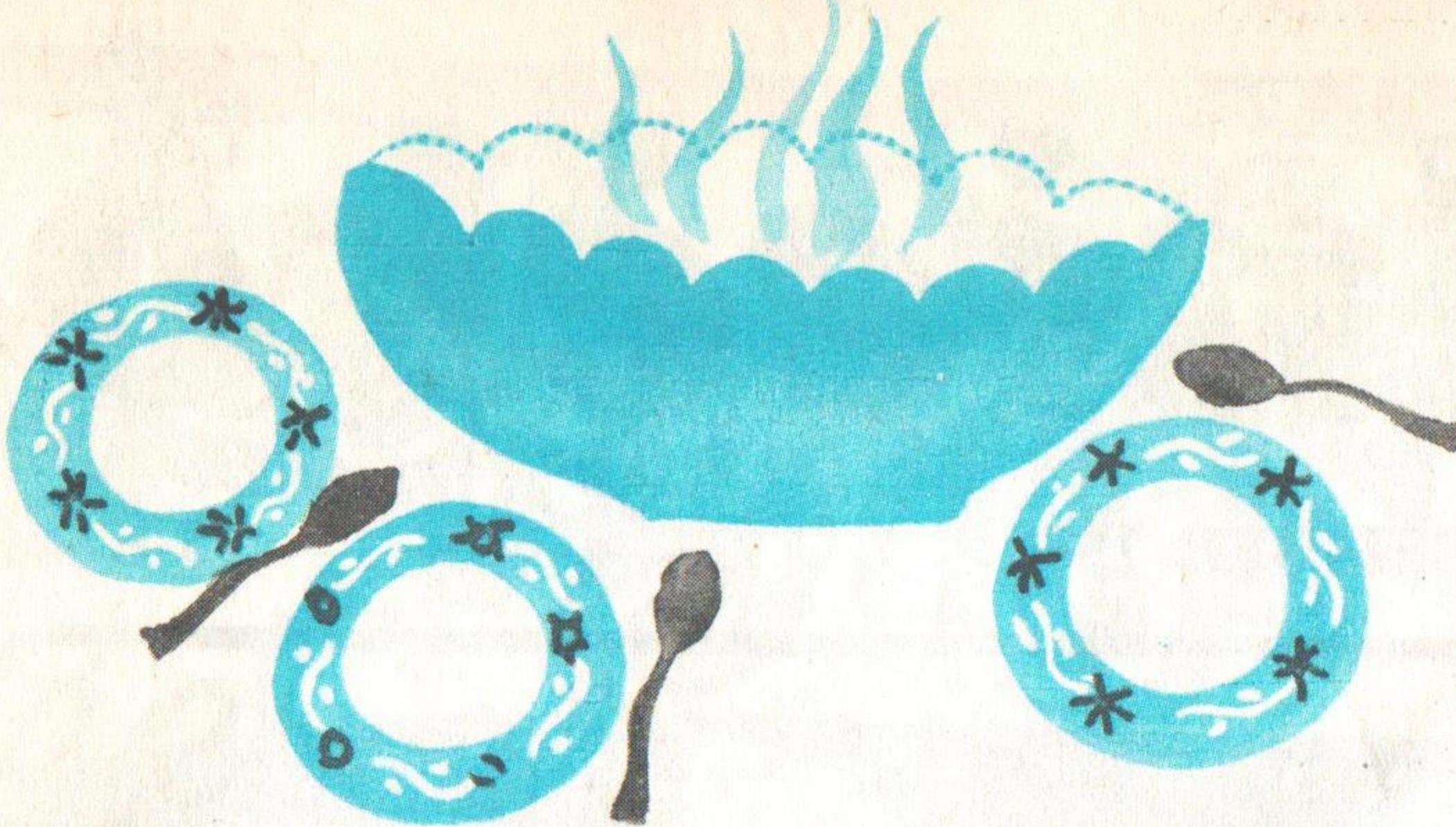
Hodvábne papieriky so staniolom

MÁRIA JANČOVÁ

Ako som len závidela bratovi, že už druhý rok ide do školy, zatiaľ čo ja budem môcť ísť až na rok. Na šťastie rozbila sa mu tabuľka a mať mu musela kúpiť novú z podpory, ktorú

dosta la za otca-vojaka. A tak stará, rozbitá tabuľka ostala mne. A ja naradovaná za celý ten čas, kým bol brat v škole, kreslila som si na ňu stále jeden a ten istý obrázok: domček so strechou a komínom a pri ňom dlhú záhradu zo samých latiek. Ten dom mi raz nakreslil na tabuľku, ešte kým nenanukoval na vojnu, môj otec a ja som ho toľko ráz kreslila, že mi to už išlo celkom dobre.

A prišiel december, padal sneh a mať dávala

bratovi ráno do rúk horúce zemiaky rovno z rúry, aby ho neoziabalo. Pán učiteľ nám poslal po ňom už aj oblátky a do pohárika medu, z čoho bolo vidieť, že Vianoce sú predovšetkým.

Spomenula som si na vlaňajšie Vianoce, ako otec doniesol zasneženú jedličku z hory a ako sme na ňu spolu vešali vianočné ozdoby a cukríky. Dobre som vedela, že toho roku na vianočné cukríky nedá sa ani len pomyslieť. Ale raz, keď brat nemal čo robiť, povedal:

„Vieš čo? Vymyslel som, ako si spravíme vianočné cukríky, čo i len na parádu. Ostali nám od lanska hodvábne papieriky so staniom, ja nastrúham drevených kolíčkov a ty ich do toho poobaľuješ.“

A hned sme sa aj dali do práce. On vystruhoval kolíčky, ja som ich zakrúcala do papierikov.

A prišli Vianoce.

Snehu napadlo vyše oblokov, ale starý ujko zo zadnej izby aj nám doniesol z hory malú jedličku a zapravil ju do dreveného podstavca. Mať nám dala vlaňajšie ozdoby: umelé pozlátené šušky a orechy, zavesili sme na ňu i vlastnoručne vyrobené vianočné cukríky — a vianočná jedlička bola hotová.

Bola celkom pekná, brat sa z nej tešil ale ja som jednostaj myslela na to, aké to bolo celkom iné, keď sme ju pripravovali — s otcom.

Na Štedrý večer, tak ako po iné roky, mať prestrela na stôl snehobiely ľanový obrus, zapálila parádnú visiacu lampu, zvesila zo

steny maľované taniere — inokedy sme jedávali len na mištičkách — dala k nim cínové lyžice a naprostred stola dala oblátky a med. Potom doniesla na stôl misu pariacej sa kapustnice s krúpami a sušenou rybou, ktorú otec ešte v lete chytil do siete, keď bola rozvodnená rieka.

„No naber si, teraz si ty chlap v dome!“ povedala mať bratovi, keď sme zjedli každý svoju oblátku s medom.

Pozreli sme sa všetci na otcovo prázdrové miesto a jeho tanier — a ja som sa pustila do pláču.

Mať išla priložiť do pece a potom s akousi čudne premenenou tvárou prívetivo povedala:

„No len sa najedzme, po večeri vám rozpoviem, aké sme mali Vianoce, keď som bola malá.“

Potešila som sa.

Nič som totiž tak rada nepočúvala, ako to, keď nám mať rozprávala, ako to bolo vtedy, keď ona bola malá...

Potom mať začala

„Bolo nás vtedy šestoro, ja som bola najmladšia.

V jeseni bola naša mať s otcom na jarmoku. Predali voly a kúpili malé býčky, ktoré sa otec chystal prichovať cez zimu. Iste pri kúpe dobre obišli, lebo nám vtedy každému niečo z jarmoku doniesli. Najstaršiemu bratovi kúpili nové krpce s dlhými návlakmi, dvom starším

dievkam doniesli krásne červené šatky s ružami, dvanásťročnej, čo práve vychodila školu, kúpili širokú ružovú stužku do vlasov, staršiemu bratovi doniesli nožiček s črienkou-rybkou a mne, aby mi ľuto nebolo, kúpili veľké medovníkové srdce, medovníkovú pannu a ešte sedem medovníkových detí za grajciar. Tak som sa im tešila, že mi ich až ľuto bolo zjest a schovala som si ich do kolísky pod vankúš, aby mi ich náhodou brat nenašiel. Každé ráno, keď som sa zbudila, pozrela som, či sú tam.

Na Vianoce, keď doniesli jedličku a zavesili ju z trámu vrcholcom dolu — vtedy sa ešte do dreveného podstavca jedličky nedávali — a ozdobili ju drevenými vtáčikmi, vyňala som si z posteľe medovníky a zavesila som si všetky na ňu.“

„A ani potom ste ich nejedli, keď už jedličku vyniesli?“

„Veru ani potom, lebo by som si bola na

nich všetky zuby vylámalá, také boli tvrdé,“ usmiala sa mať.

Ešte som sa chcela opýtať, kto ich potom zjedol, keď sa tu naraz ozvalo klopanie na oblok.

Priskočili sme k obloku — a čo nevidíme?

Pod oblokom vo vysokej vojenskej čiapke stál — otec.

Bežali sme do pivora, otvárali sme dvere, stahovali sme z neho dlhý vojenský kepeň, vyzúvali mu topánky, mať chystala papuče.

Prv než si sadol ku stolu, povedal nám:

„Pustili ma na dvadsaťtyri hodín. Prišiel som vám povedať, že ma idú vyreklať z vojny domov. Nemá kto naprávať drevené mostíky pod koľajnicami, tak si železnica vyžiadala mňa.“

Až teraz mi chutila kapustnica s rybou...

A vianočný stromček sa mi zdal taký krásny ako vlni.

Uspávanka

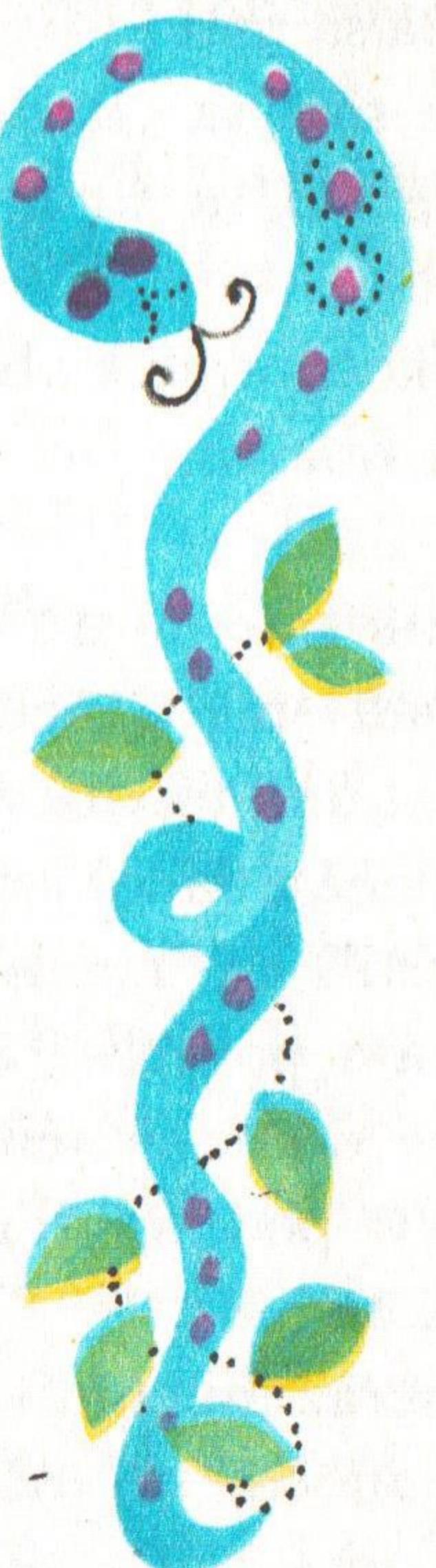
Hájka, hájka,
išla mať do hájka
na zelia, korenia,
od bruška bolenia,
od rúčky bolenia,
od hlávky bolenia.
Zelia i korenia
donesie mamka
z hustého hájka.
Hájka, hájka,
pekne spankaj.
Keď sa naspiš,
potom stankaj.
Čí, čičí,
spi mi,
spi...

*Zapískaj,
valášku*

Zapískaj, valášku,
tú pesničku našskú.
Na fujarke zmumli
na hôrnom salášku.

Tú smutnú, clivú,
z citu uvitú
mi dúchni —
ale nebud' smutný.

Jašterička mladá,
ochráň ma od hada
a ja ťa ochráním
od zlého úpada.

*Zelenaj sa,
zelenaj*

Zelenaj sa, zelenaj,
javor dlaňolistý!
Ako sa mám zelenat',
keď korene vyschli?

Zelenaj sa, zelenaj,
búčku rásochnatý!
Ako sa mám zelenat',
keď som podotatý?

Zelenaj sa, zelenaj,
vysoká svrčina!
Ako sa mám zelenat',
šuhaj ma zotína.

Lan

Pod horou ľan
rástol ako pán.
Keď vyrástol, trhali ho,
močili ho,
sušili ho
i bili ho,
sekali,
pichľavo česali,
štiepali,
splietali,
dovedna zbíjali,
prali, pichali —
aby dobrák ľan
ľudí odieval.

Krtko

ALOJZ ČOBEJ

Po nízkej oblohe sa gúľalo zubaté jesenné slniečko. Svetilo, zlátalo listy na gaštanoch, ale už nehrialo.

Dušan s Vladom postávali na chodníku. Postávali a akosi sa im nechcelo do reči. Celý dnešný deň boli takí.

Vlastne všetko sa začalo už včera popoludní. Najprv sa ponevierali po detskom ihrisku. Potom si urobili okolo paneláka cyklistické preteky. No a celkom pred večerom začali hrať futbal. Bol to celkom dobrý zápas. Hugáni z tretieho paneláku už prehrávali o štyri góly, keď sa to stalo. Lopta z Dušanovej pravačky trafila Vladovu hlavu a od nej oblok na prízemie, kde býval Krtko — zhrbený starček, ktorý len zriedka vychádzal von.

Sklo povolilo pod nárazom lopty a na chodníku zazvonili krehké zvonce. V tej chvíli bolo po zápase. Hráči aj obecenstvo sa rozpŕchli ako vrabce, keď streliš do trnína.

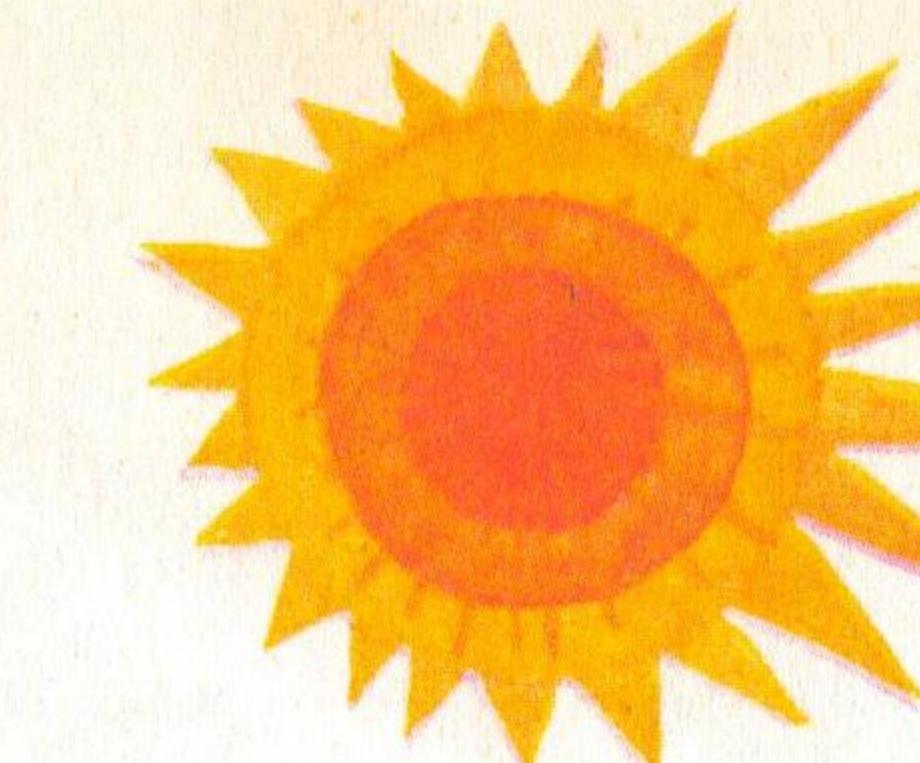
Dušan s Vladom sedeli vo výklenku medzi garážami a radili sa, čo robiť. Najsprávnejšie by bolo chlapsky sa priznať. Povedať Krtkovi, čo sa stalo, zobrať oblok a dať ho opraviť. Ale Krtko bol tichý čudák. Kto by sa odvážil zaklopať mu na dvere?

„Vlastne to bol tvoj volej,“ vykrúcal sa Vlado.

„Ale odrazilo sa to od tvojej makovice,“ zaškeril sa Dušan.

Boli by sa škriepili, lenže pribúdajúca tma v nich prebudila obavy i strach. Nakoniec sa dohodli, že zavčasu ráno vhodia Krtkovi do poštovej schránky svoje úspory, aby si dal okno opraviť.

Autobus stále nechodil a na zástavke už bol

celý hlúčik ľudí. Chlapcom to však bolo fuk. Stáli pohružení do seba a premýšlali:

„Len aby tie peniaze niekto nepotiahol,“ ozval sa Dušan. „Pred obedom prichádza poštárka, ale tá schránky neotvára. Nahádže do nich noviny, listy a je po paráde!“

„A ktorie, či Krtkovi vôbec niekto píše?“ povedal Vlado. „Nikdy ho nikto nenavštěvuje. Ani sám nikam nechodi. Zatvorí sa do toho svojho bytu a ani len hlavu nevystrčí. Pravý krtko!“

Obaja chlapci si v tej chvíli v duchu šľubovali, že už pred panelákom nebudú hrať futbal. Koľko ráz ich za to domovník hrešil! A koľko okien vytíkli. Lenže zatiaľ to boli vždy iba pivničné obloky, a pre tie nikoho hlava neboli.

Prihrmel autobus. Dušan s Vladom schmatli tašky, a kým sa ostatní spamätali, sedeli už na voľných stoličkách pri okne. Autobus sa pomaly napĺňal. Keď sa už zdalo, že sú všetci dnu, zjavila sa v úzkom otvore predných dverí biela hlava starčeka.

Krtko! — zdúpneli chlapci a takmer sa vopchali pod sedadlá.

Starček zažmurkal drobnými očami na vodiča a vystrúhal prosebný úsmev.

„Čo to tam máte, dedko?“ spýtal sa šofér bez záujmu.

„Oblok... vlastne iba rám,“ zahabkal Krtko v rozpakoch.

„A čo s ním?“

„Keby ste mi pomohli. V oprave som s ním bol a ťažký je, veru ťažký...“

Šofér sa poškriabal po riedkych vlasoch, ktoré mal ostrihané na ježka:

„Veď ja by som, otec, rád... ale nedá sa!“

„Čo sa nedá?“ zažmurkal Krtko nechápavo očami.

„Vozí takýto tovar v miestnej doprave.“

„Akýže tovar?“ pokúšal sa žartovať starček.

„Je to iba oblok.“

„Veď to, že je to oblok!“ vykrúcal sa ďalej

šofér. „Mykne to s vami v zákrute a dorežete mi sklom cestujúcich aj seba.“

Krtkove oči viditeľne zosmutneli.

„Sídisko je ďaleko a rámisko, potvora, ťažký ako cent. Pešo s ním ta nezájdem, veru nie.“

Ludia v autobuse začali byť nervózni.

„Čo stojíme? Podme už konečne!“ zakričal ktoosi zozadu.

„Vari nevidíte?“ hneval sa šofér. „Dedka mám vo dverách, a ešte s akým haraburdím!“

„Tak nech nastúpi a hotovo!“ zachripl chlapský hlas.

„Keby to bolo len tak. Ja mám svoje predpisy.“

„Čo tam po predpisoch! Sme predsa ľudia, nie?“ povedala akási matká s dieťaťom.

Vo chvíli sa autobus premenil na osie hniezdo, do ktorého ktosi pichol bakuľou.

Jedni kričali: Pusťte toho človeka dnu! Druhí frflali: Čo ten chlap stále otravuje?! A tretí nadávali: To sú poriadky! Za čo sme platili, keď tu stojíme celú večnosť! //

Dušan s Vladom takmer nedýchali. Ukradomky sledovali cez obločné sklo malého, utrápeného Krtka, ako bezradne stojí na chodníku a podopiera veľký obločný rám.

Napokon sa šofér rozhodol:

„Predpis je predpis! Dedko, uvoľnite dvere!“

Nikto z cestujúcich sa už nebúril. Všetci boli spokojní. Predpis je predpis. Tak to musí byť. Tak je to správne! Iba Dušan s Vladom cítili, ako im tie slová dopadajú na hlavy. Búšili do nich ako kamene. Márne sa chúlili do kúta. Márne sa tvátili, že sa ich to netýka. Predpis je predpis!

Dvere sa vzápäť zavreli, šofér zaradil rýchlosť a hned nato sa autobus zvoľna pohol dolu ulicou. A vtedy sa Dušan nadýhol a skričal: „Stojte!“

Brzdy zaškripali, ľudmi heglo najprv dopre-

du, potom dozadu. Šofér sa nazlostene obrátil dozadu.

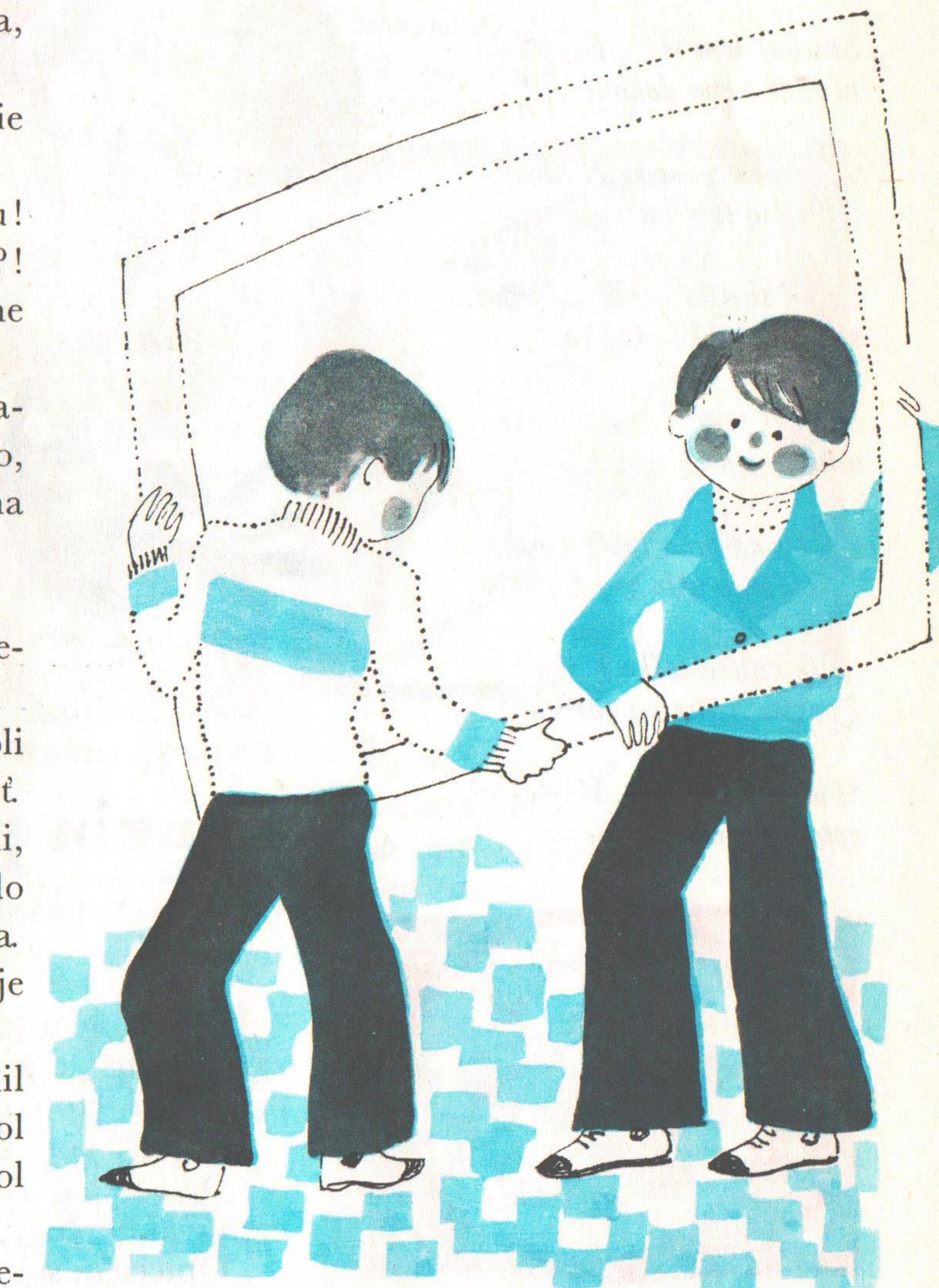
„Čo sa tu zasa robí?“

„Vystupujeme,“ povedal Dušan a postrčil pred seba Vladu.

„Zavčasu ste si spomenuli!“

Dvere sa s hrmotom rozleteli.

Keď chlapci vystúpili, ľudia v autobuse takmer nedýchali. Hľadeli na nich s obdivom a závisťou. A hľadeli na nich ešte aj potom, keď veselo kráčali s veľkým obločným rámom a za nimi drobčil usmiaty Krtko s dvoma aktovkami v rukách.

Veselý hubár

JÁN NAVRÁTIL

*Vybral som sa do lesa.
Mal som štyri kolesá.*

*Spieval som si: „Do-re-mi,
hríby rastú po zemi...“*

*Zrazu na mňa kričí ktosi:
„Koleso ti ušlo z osi.“*

*„Ušlo? Nech si povoľká!
Stačí mi aj trojkolka.“*

*Spieval som si: „Fa-sol-la,
hľadať treba dokola...“*

*Zrazu na mňa kričí ktosi:
„Koleso ti ušlo z osi.“*

*„Ked si ušlo, nech si bežká,
stačí mi aj kolobežka.“*

*Spieval som si: „Si-do-re,
usuším ich vo dvore...“*

*Zrazu na mňa kričí ktosi:
„Koleso ti ušlo z osi.“*

*„Pre koleso tolko kriku?
Zvozím hríby na fúriku.“*

*Spieval som si: „Mi-fa-sol,
vyprážím ich s klobásou...“*

Penzia pre deda Mráza

VARUŽAN NALBANDIAN

Pred Novým rokom dedo Mráz ochorel. Veverička, líška, zajac a iné lesné zvieratká, ktoré ho prišli pozrieť, začali rozmyšľať, kto ho zastúpiť pri rozdávaní darčekov.

„Ja, ja,“ ponúkla sa veverička.

„Deti nebudú chcieť, aby im niekto iný než dedo Mráz rozdával darčeky,“ povedal zajac.

„Oblečiem si jeho kožuch a prilepím bradu z vaty. Deťom

ani na um nezíde, že som to ja, a nie dedo Mráz,“ povedala veverička.

„To sa ti nepodarí,“ povedal zajac, „si maličká.“

„Ja... ja sa môžem postaviť na špičky,“ navrhla líška.

„Ani ty sa nehodíš,“ odmietol zajac aj líšku.

„Ale medveď, medveď by bol dobrý,“ spomenul si zrazu vrabec.

„To by bol,“ súhlasil zajac, „lenže ten spí vo svojom brlohu.“

„Treba ho zobudiť,“ povedal rázne dedo Mráz.

S krikom a lomozom sa lesné zvieratká rozbehli zobudiť medveda. Keď ho priviedli k dedovi Mrázovi, zohriali vody, medveďa vykúpali, prilepili mu bradu z vaty, na hrubé laby natiahli kapce a rukavice, na hlavu dali papachu a obliekli ho do kožucha.

„Podobá sa! Veľmi sa podobá!“ zašumeli nad ním radosťou.

„Ponáša sa,“ prikývol aj dedo Mráz. Potom sa na chvíľu zamyslel a vzápäť oslovil medveđa:

„Ked už ideš do mesta, braček, mám k tebe prosbu. Splníš mi ju?“

„Pravdaže, dedo Mráz. Všetko urobím!“

„Vidite, zvieratká,“ začal dedo Mráz, „už som úplne zostarel. Mám záduch. Nohy ma bolia, kľby puchnú. Celý život som pracoval. Rúbal som les, ľahal klady do hračkárskej fabriky. Hračky zo závodu som vozil do skladu a zo skladu som ich potom rozvážal do miest a dedín. Vždy som pracoval, neleňošil som. A teraz by bolo dobre, keby mi uznali dôchodok. Robotu celkom nezanechám. Na Nový rok budem chodiť k deťom s darčekmi. A ty, medveď, zájdì v meste, za kým treba, a pohovor si s ním, aby mi každý mesiac poslal po poštárovi, čo mi patrí.“

„Pohovorím, s radosťou,“ povedal medveď.

Potom zvieratká naložili hračky na sane, zapriahli kone, vložili medveđovi do láb opraty a so želaním šťastnej cesty ho odprevadili do mesta.

Medveď sa šťastne a načas dostał v predvečer Nového roku do mesta. Skôr ako začal deťom rozdávať hračky, prihovoril sa im:

„Moje milované hrušky...“

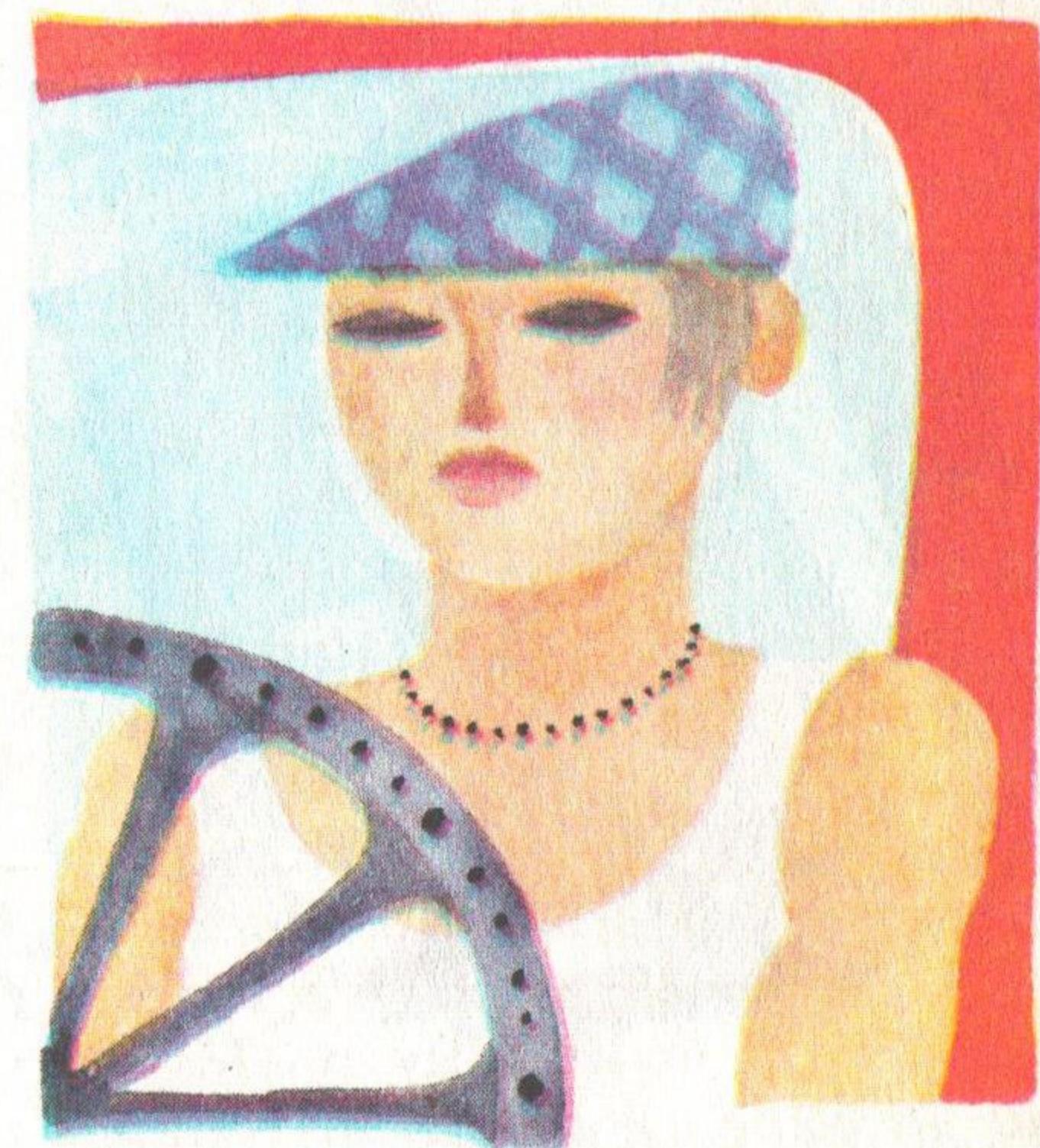
Deti a rodičia prekvapene pozreli na seba.

„Ach, čo to hovorí,“ zmiatol sa medveď, „chcel som povedať, moje milé deti... Vaše detstvo je čisté a priezračné ako med! Pamätám sa, keď som bol ešte maličký, moja mama mi často nosila z lesa hrušky a med. Namáčal som hrušky do medu a jedol ich, pokým som len vládal. Ach, to boli šťastné časy! Kdeže je teraz už moje prekrásne detstvo. A potom som vyrástol, hrušky moje... veru vyrástol. A včely, tie zlé včely

Vyliečený kombajn

JURAJ FAJČÍK

*Plakal kombajn v poli,
že ho noha bolí,
a strnisko pichá,
preto pláče, vzdychá.
Počul ten pláč večer
kombajnistu Peter,
Vzal oleja trošku,
vyliečil mu nôžku
a príďukol tuhšie
jeho mäkké duše.
Nebude ho picháť,
prestane už vzdychať.*

*Na druhý deň zase
kombajn v plnej kráse,
zdravý v šírej stráni
kosił žitné lany.*

Ako sa pohneval vlk so psom a mačka s myšou

ČUVAŠSKÁ ROZPRÁVKA

Kedysi dávno, pradávno žili vlk, pes, mačka a myš ako dobrí priatelia. No raz pribehol vlk ku kráľovi zvierat a začal sa žalovať:

„Mám sa najhoršie zo všetkých zvierat. Neviem, čo mám jest. Stáva sa, že aj týždeň nemám v ústach ani omrvinku. Porad mi, ako mám žiť, čo mám jedávať.“

Král zvierat podal vlkovi listinu.

„Tu máš všetko napísané, ako máš žiť a čo máš jest. Dobre si ju opatruj, lebo sýty budeš iba vtedy, ak sa budeš správať podľa mojich rád.“

Uteká vlk s listinou a takto rozmýšľa:

„To je dobre, že mi kráľ zvierat dal túto listinu, ale kde si ju skryjem? Ved ja ani svoj vlastný kút nemám. Dám ju psovi, ten mi ju добре

prestali mi dávať med z úlov. Pichali ma do úst, do očí aj do pŕs. Pýtate sa, prečo? Pre kvapôčku medu. Plakal som od bolesti, schovával sa pred nimi a spomína na svoje šťastné detstvo. Deti, keď vyrastiete a budete včelármi, vytrhajte včelám žihadlá, aby netrápili úbohé medvede. Medvede sú dobré zvieratká. Deti, majte rady zvieratá, majte rady lesné zvieratká, a najmä majte rady medvede.“

Dedo Mráz skončil reč. Deti mu zatlieskali a potom spievali a tancovali okolo jedličky.

V ten deň dostał medveď mnoho pozvaní. Ku všetkým zašiel na návštevu a zablahoželal k Novému roku. Všade ho pohostili a na rozlúčku mu darovali poháriky s medom a balíčky sušených hrušiek. Dedo Mráz zložil všetky svoje podarunku do saní a pobral sa domov.

Zvieratká pripravili medveďovi veselé privítanie a rýchlo ho zaviedli k dedovi Mrázovi. Medveď sa pozdravil s dedom Mrázom a potom sa pobozkali.

„No, braček medveď, porozprávaj, čo si videl v meste.“

Medveď vyzoprával, akú mal reč na slávnosti, rozpovedal, ako deti veselo spievali a tancovali a ako potom on hodoval na návštevách.

„A čo si sa dozvedel o mojom dôchodku?“ spýtal sa dedo Mráz.

„Ach, zabudol som,“ začervenal sa medveď.

„Nič to,“ odvetil dedo Mráz, „aj to sa stáva...“

A tak sa stalo, že ani v tomto roku dedo Mráz nešiel do penzie.

Prel. JOZEF SVÍTEK

Agneša

MILAN HÚŽEVKA

ukryje. Býva predsa vo vlastnej búde.“

Pribehol vlk ku psovi a takto mu hovorí:

„Kráľ zvierat mi dal túto vzácnú listinu. Bojím sa, že ju stratím. Opatruj mi ju, prosím ťa.“

„Dobre,“ povedal pes, „daj mi ju, dobre ti ju ukryjem.“

Ked vlk odbehol, pes sa zamyslel:

Žilo raz jedno cigánske dievča a jeden cigánsky mládenec. Dievča bolo dobré, pracovité, ale šuhaj bol fičúr. Jednostaj sa iba vyťahoval, vyčesával, krútil pred zrkadlom. Všetko možné stváral, len statočná robota mu nevoňala. Nerozumný otec, priveľmi dobrá mači napriek tomu mali syna radi. Čahali aj za neho, lepší kúsok jedla dali jemu, každý halier obrátili naňho. Ked sa mal oženiť, povedali:

„Syn náš, je na čase, aby si si našiel nevestu a začal sa i s ňou starať o nás. Pekný si, ľahko si ženu nájdeš. Mohol by si ísť popýtať k tehliarovcom Agnešu.“

„Oj, nie, moja žena musí byť bohatá.“

Šiel a len pri bohatých dvoroch sa zastavoval a žiadal o ruku gazdovské dcéry. No gazdovia sa mu smiali.

„Cigán, Cigánku si hľadaj. Si trhan a za takého dievku nikto nedá. Kým neprídeš pekne oblečený a na peknom koni, ani sa tu viacej nezastavuj.“

Prišiel domov s dlhým nosom. Ale hlúpa mač mu poradila:

„Pozri, synak, Agneša ťa má rada. Tvár sa, že si ju zoberieš, a ona ti všetko, čo budeš potrebovať, vyslúži.“

Agneša vzbíkla šťastím, lebo šuhaja naozaj ľubila.

„Rada pôjdem ku gazdovi,“ vravela mu, „a dotiaľ budem slúžiť, kým ti na peknú košeľu nezarobím.“

Išla, slúžila mesiac. Ked bol gazda spokojný s jej robotou, podaroval jej pre milého novučičku vyšivanú košeľu.

„Dobre, Agneša, dobre,“ povedal fičúrsky mládenec, „košeľu už mám. Ale čo by som bol za ženícha bez klobúka. Ani pierko by som si nemal kam zastoknúť.“

Vybrala sa Agneša zasa do služby a o mesiac priniesla nový klobúk. Lenže beda. Ten nevdačník chcel ešte opasok, čižmy a naostatok parádneho koňa.

„Ach, kdeže ja úbohá koňa vyslúžim. Ved by som i desať rokov musela drieť, aby som ti paripu kúpila. Ba možno by to ani nestačilo. Kôň je pre Cigána pridrahé želanie.“

„Len chod, Agneška, lebo veru, bez koňa sa s tebou neožením. Však ti nehovorím, že ho musíš kúpiť. Zájdi kamsi ďalej, dákeho bohatca vystriež a koňa mu ukradni.“

„Ach, čo som to, ja hlupák, vyviedol! Ved celý deň behám po dvore a po ulici. Nemôžem sedieť v búde a strážiť vlkovo listinu. Bude lepšie, keď ju dám mačke. Aj tak nič nerobí, len celé dni vylihuje na peci. Nech ju opatruje ona.“

Mačka vzala listinu a vložila ju do rúry. Ale potom jej prišlo na um: Tam nie je istá, mohli by ju domáci

niekde zapotrošiť. Gazdiná tam huby a všelijaké ovocie sušieva. Stratí sa, a potom hľadaj výhovorku! Nie, tam zostať nemôže!

Schytala listinu a bežala k myške:

„Vlk si túto listinu odložil u psa, ale pes sa bojí držať ju vo svojej búde. Dal ju mne, ale vieš, ani u mňa by nemohla byť na bezpečnom mieste. Ty máš toľko tichých, bezpečných skrýš, u teba jej bude najlepšie!“

„Prečo by som ju neskryla!“ odpovedala myška. „Uložím ju do tohto kútika, nech je tu.“

A odniesla listinu do svojej diery.

Ako áno, ako nie, onedlho pribehol vlk ku psovi:

„Vráť mi rýchlo moju listinu! Som hladný, chcem si prečítať, čo robí.“

„Ach, aká mrzutosť! Mačke som ju dal, je u nej,“ a rozbehol sa hľadať mačku.

„Nemohla som listinu držať v izbe,“ priznala sa mačka psovi, „dala som ju myške. Zaraz ju prinesiem!“

Vybrať sa do pivnice.

„Vlk prišiel, listinu si pýta! Kde ju máš? Rýchle mi ju daj!“

Myš vbehla do diery. Pozera, hľadá listinu, ale listiny nikde. Prizrie sa lepšie a vidí, že v kúte sa väľajú

kúsky papiera. To myšky, keď sa hrali, rozhrýzli ju a rozvláčili po celej diere.

Od tých čias sa vraj hnevajú: vlk na psa, pes na mačku a mačka na myš.

Pre. JANA STEHLÍKOVÁ

Dievčina sa preťakla, ukradnúť koňa sa bála. Dlho rozmýšľala, ale že mala mládenca rada, nuž sa odhodlala splniť mu aj túto žiadosť.

„Akože to spravíš, ako to dokážeš,“ lamentovala jej mat. „Koňa kradnúť, dievča, to je chlapská robota.“

Ale keď Agneša na svojom stála, matke sa dievčiny uľútilo:

„Dobre, keď inakšie nechceš, chod ešte raz službu hľadať. Takú nájdi, aby si za odmenu dostala novú putňu. S putňou zájdi k hlbokej studni a ta ju spust, len čo zazrieš, že sa dáky jazdec blíži. Keď príde až k tebe, nuž mocne plač a pros ho, aby ti putňu vyniesol. Keď inak nie, aspoň zvedavý bude a nahne sa nad studňu. Ty ho vtedy do nej posoč a na koňovi ujd.“

Agneša šla a u debnára si pýtala službu. Keď už mala odísť a debnár sa opýtal, čo chce za službu, poobzerala sa a očami zastala na drevenej stene, kde viseli putne.

„Túto novú putňu mi daj, majster.“

Čudoval sa debnár, krútil hlavou, čakal inú žiadosť.

„Načože ti, Cigánečka, bude putňa?“

„Môj milý chodí k nám na koni,“ zaklamala Agneša, „a ja mu ho chceme z novej putne napájať.“

Dal jej debnár, čo žiadala. Ona sa podakovala a šla. Zamierila do pustého poľa k hlbokej studni. Chvíľu tam čakala, a keď zazrela prichádzajúci jazdca, pustila putňu z rúk, len tak čľupla v studni. Potom začala nariekať:

Keď jazdec prišiel až k nej, videla, že je to šandáro, pekný, mladý, koňa mal krásneho.

„Čože ti je, dievča, čože tu nariekaš?“

„Voda v putni, putňa v studni.“

„Ej, keď len toľko, ľahko ti ju vytiahnem.“

Zoskočil z koňa, uzdu podal deve a nahol sa nad studňu. Vtedy ho ona mala posotiť, ale ľúto jej bolo mladého pekného šandára. Len stála, nechala ho do studne zísť a potom, hop na koňa vysadla a ušla.

Horko-ťažko vytiahol šandáro putňu z hlbočnej studne. Chcel ju podať uplakanej dievčine, ale Cigánky nikde.

„To nič,“ povedal si, „ved ťa ja podľa tej putne nájdem, nech by si bola kdekoľvek.“

Potom šiel do mesta, chodil od debnára k debnárovi. Veľa ich pochodzi, až siedmy mu napokon povedal, že tú putňu, čo drží v ruke, pred niekoľkými dňami dal švárej Cigánke.

Ľahko potrafil šandáro k tehliarovmu a ľahko sa dozvedel, že jeho tátosa má ten fičúr. I to mu povedali, že sa Agneša darmo namáhala, nestala sa jeho ženou.

Šandáro rozmýšľal, čo urobiť. Putňu podal deve, čiapku potiahol do čela a šiel k tomu fičúrovemu.

„Mám ťa, zbojník, čo si ukradol žandárskeho koňa.“

Fičúr videl, že je v pasci. Darmo sa vykrúcal, že mu dala koňa Agneša. Šandáro akoby nepočul.

„Neverím ti, zbojník, u teba som našiel svojho koňa, nuž teda si ho ty vzal.“

Dal šandáro fičúra ostrihať a vsotil ho do žalára. Potom vysadol na koňa a zberal sa preč. Vtedy mu však zastala do cesty Agneša.

„Tu máš, šukar šandáro, novú putňu. Koňa z nej napájaj a mne odpusť, že som kradla.“

„Dobrá dievčina si, Agneša. Daj, vezmem si putňu. A podľa odnesiem si ťa trocha na koníčku.“

Agneša si vysadla a viac jej nebolo. Len ľudia, čo chodili do mesta, vraveli, že ju tam videli ako šťastnú šandárovu ženu.

Kvapká kvapka

PAVOL ŠTEFÁNIK

Pod oknom nám kvapká kvapka,
pod oknom nám prší dážď.
Neporáta kvapky babka,
aj keď každá kvapne zvlášt.

Z kvapiek býva potok, rieka
a z veľkých riek — oceán.
Zrátať vlny riek sa zrieka
aj najväčší mocipán.

Pod oknom nám kvapká kvapka,
pod oknom nám prší dážď.
Rátala s tým daždom babka
a kúpila pršiplášť.

Simulant

Brat Fero, ktorý so mnou býval u deduška, ráz ochorel na simuláciu. To je taká choroba, keď sa niekto tvári, že je chorý, a pritom mu nič nie je.

Tak to bolo aj s Ferom.

Ako sā prejavovala jeho simulácia? Raz, keď čosi vyparil, dostal od deduška zauchu. Na miesto toho, aby sa chytil za líce, ktoré mu aj troška očervenelo, začal krívať.

Určite mal spojenie medzi hlavou a nohami, poviete si.

Kdežе! Nebolo to tak. On len simuloval.

Inokedy zase tvrdil, že má vytknutú nohu, aby sme zavolali lekára. Keď prišiel lekár, utekal sa skryť. Deduško hneď vedel, že simuluje.

Strach bol najlepším lekárom.

Útek

Často som utekal z domu, keď ma chceli za niečo potrestať. Dostal som sa vždy iba po drôtený plot, ktorý oddeloval našu záhradu od cintorína. Nevládal som preliezať cezeň, a tak som sa musel vždy vrátiť.

Aj trest som si odpykal.

Rozmýšľal som, ako by som sa dostal cez plot.

Prišiel som na to, že najlepšie bude, ak si k drôtu postavím rebrík, vyškriabem sa naň a prelezem plot.

Potom už budem môcť ujsť do sveta.

Neušiel som.

Na rebríku chýbali niektoré priečky a nemohol som sa naň vyškriabať až hore.

Ozaj, ako by som bol zliezol na druhej strane? Na to som nemyslel.

Plot bol obrastený orgovánom a pri letných útekoch mi vôňa orgovánu búšila tak silne do nosa, že som skoro spadol.

Na ľade

V decembri sme boli s bratom pri rieke. Voda zamrzla a ľad sa leskol ako zrkadlo.

„Podme sa pošmýkať,“ povedal som bratovi.

„Ja idem, ale ty nechod', lebo ľad sa pod tebou prelomí.“

Nahneval som sa na brata a chcel som mu dokázať, že ľad sa podo mnou neprelomí. Naozaj, nič sa nestalo.

Šmýkali sme sa a potom brat povedal, aby sme skúsili prejsť na druhú stranu rieky.

Odrazu sa ľad podo mnou pukol. O chvíľočku som bol už po pás v studenej vode.

„Pomôž mi,“ zaprosíkal som a brat, ktorý bol niekoľko metrov odo mňa, prišiel bližšie.

Podal mi ruku a chcel ma vytiahnuť, ale v tej chvíli sa aj on preboril a bol vo vode.

Neviem ako, ale potom sme sa predsa z toho dostali.

„Vidíš, hovoril som ti, že ľad sa preborí.“

„Keby bol býval hrubší, nemuselo sa to stať,“ odvrkol som.

„Nemuselo sa to stať, keby si ty bol ľahší.“

Ustavične sme sa hádali aj cestou domov. Doma nebolo nikoho, tak sme sa povyzliekali zo zamrzajúcich šiat, obliekli sme si staršie šaty a šuchli sme sa pod perinu.

O tom, čo bolo, keď sa naši vrátili, vám nebudem radšej ani rozprávať.

Hody

U nás v dedine bývajú v lete hody.

Na hody sa vždy veľmi teším, lebo prídu kolotoče a hojdačky.

Vtedy dostanem viac cukríkov ako inokedy za mesiac.

Ludia sú sviatočne vyobliekaní.

Býva horúco, ale predávajú tu zmrzlinu.

„Rudko, čo sa ti najväčšmi páči na hodoch?“ spýtal sa ma deduško.

„Hojdačky,“ povedal som.

„Urobím ti doma takú v záhrade a budeš mať hody celý rok.“

Potešil som sa. Nehojdám sa stále, lebo musím chodiť aj do školy, aj všeličo robiť, ale každý deň aspoň na chvíľu idem do záhrady a mám malé hody.

Kazko Vlasko

ANDREJ FERKO

O plnej dvorane drobčekov a o ich marnom hľadaní

Kým Kazko v podzemí spal, rytier si od jedu hrázol železnú rukavicu. Klial pritom, až sa hory zelenali.

„Sto striel kovaných, kto to kedy videl? Štvrt na jedenásť, a oni si ešte ani bránu neotvorili. Ja tu zavediem inakší poriadok!“

Všetci jeho verní sa od strachu triasli, lebo si mysleli, že niekoho z nich sekne halapartňou, a pratali sa

od neho kadeľahšie. Radcovia sa k nemu priplichtili a zlomyseľne ho začali podkušiavať:

„A čo ak nás niekto zradil, há?“ Rytier očervenel a usilovne lapal dych.

„Určite nás niekto zradil!“ huckali ho radcovia ďalej.

Rytier sa medzitým vydýchal a rozkázal: „Na kone!“

Povedal to však ticho a radcovia si mysleli, že sa chce vrátiť domov. Tak aj zavelili vojsku.

Ked' rytier zbadal, že vojaci cválajú preč, div ho neporazilo. Ved on chcel čo najskôr udrieť na mesto. Zostala mu len hŕstka vojakov a s tou si veru netrúfalo zaútočiť na hradby. Vydal rozkaz, aby sa vojaci ihneď vrátili. Jedného poslal k hlavnej bráne s výzvou, aby sa mesto vzdalo.

Starosta netušil, čo sa za hradbami robí, a úradoval. Zakáždym, ked' mu druhý mestský pandúr prišiel povedať, že o Kazkovi zas nič nevie, sa rozkričal:

„Bez Kazka sa mi nevracajte! Už aj sa practe! Ved vy vobec nemáte prehľad o svojom rajóne!“

Nikto v meste však nevedel, kde je Kazko a kam sa podel pandúr Kubo Metál. Najmä na Kuba sa druhý mestský pandúr Pazúr náramne zlosil. Ten darebák sa niekde povaluje, a on aby sám behal za nepolapiteľným chlapčiskom. Zakaždým, ked prišiel k Metálovcom, Mara ho odbaviaľ nakrátko:

„Kubo je úradne von z mesta a hotovo!“

Naostatok si však Pazúr dodal odvahy a rovno sa spýtal:

„A... nevedia, pán starosta, kam išiel Kubo Metál úradne von z mesta?“

„Ja som ho nikam neposlal,“ čudoval sa starosta. „On nehľadá toho galgana? Už aj sa pakujte po neho a vystanovte mi ho, lebo ho vyhodím zo služby!“

Pandúr Pazúr teda znova uháňal k Metálovcom a tuho zatrepal na dvere. Mara sa vykrúcalá, krčila plecami, ale ked' jej Pazúr povedal, že Kuba vyhodia zo služby, nasŕšená vpálila do kuchyne a vytiahla Kuba spod posteľ.

„Ta sa! Do služby sa prac, lebo prídeš o miesto!“

Kubo sa skrúšene vystrojil a cestou na radnicu si takto hútal: „To som teda v peknej šlamastike. A prečo? Ved som len plnil rozkazy.“ Vobec ničomu nerozumel a nič nechápal.

A čo sa zatiaľ robilo inde?

Mesto bolo obklúčené, ale nik o tom nevedel.

Pred hlavnou bránou márne vykrikoval zachŕpnutý posol.

Zlý lúpežný rytier sa triasol od jedu.

Pandúri boli na ceste k skutočnému starostovi.

Skutočný starosta na nich čakal a netrpezlivu sa prechádzal.

Holič Mašinka nič netušil a veselo brúsil britvu na širokom remeni.

Kazkova mama sa strachovala, kde zas to chlapčisko lieta a prečo ešte neprišlo na obed.

Pekár majster Piróžok sa práve uberal ku Kazkovej mame, aby vyzvedel, kde sa Kazko hráva a s kým sa kamaráti.

A Kazko? Kazko tuho spal a vobec netušil, čo spôsobil.

Priestranná podzemná dvorana znova potemnela, oheň v obrovskom kozube dotlieval. Už len niekoľko uhlíkov živorio pod popolom. Zrazu sa vo všetkých chodbách, ktoré ústili do obrovskej miestnosti, ozvali vzrušené výkriky a rozžali sa zelené svietielka.

„Zle je!“

„Rýchlejšie!“

„Ak nehorí, poriadne vyhoríme!“ ozývalo sa zo všetkých strán.

Zelené svietielka sa zväčšovali, vchádzali do dvorany a zrazu bolo vidno ako vo dne. Ku kozubu sa zbehli drobní ľudkovia a zdesene zalamovali rukami.

„Počujte, bračekovia, zdá sa to len mne, alebo aj vám?“ ozval sa najmenší drobček, ten, čo rozdúchal oheň.

„A čože sa ti zdá?“

„Že nám niekto veľmi pomohol.“

„Prečo, bratku, veď povedz!“

„Videli ste dobre ten posledný uhlík, čo nás zachránil?“

„Dobre sme videli,“ odpovedali zborovo ostatní drobčekovia.

„Tak vedzte, že ten uhlík bol z drahokamu.“

„Z drahokamu?“ zdúpneli drobčekovia, veľkí aj malí. „Ako sa to mohlo stať?“

„Nuž tak, že na oheň priložil niekto, kto sa v kúrení nevynád. Hodil naň, čo mu prišlo pod ruku.“

„Že by naozaj?“ krútili všetci hlávkami.

„Ale čo teraz?“ spýtal sa ktosi.

„Najprv ho musíme nájsť,“ radil najmenší drobček.

„Po chodbách neufrnkol nik,“ mudroval iný.

„Tak musí byť tu!“ dokončil ďalší a drobčekovia so zelenými lampášikmi sa ako na povel rozbehli po dvorane. Až teraz bolo vidieť, aká je obrovská. Vŕšili sa v nej kopy najrozmanitejšieho skália. Kamene ostré ako nože, oblé a hladučké ako vankúšiky zo zamatu, čierne ako noc, i také, čo žiarili ako plieš očká potme. Pomedzi kopiská čudesného kamenia sa tmolili drobčekovia a hľadali neznámeho pomocníka. Nikde ho však nemohli nájsť. Akoby aj mohli, ked' ležal nedaleko kozuba pohružený do tuhého spánku, pod hlavou kameň a na nej starostovský klobúk, celý zakrytý vlasmi? Kým ho drobčekovia zháňali po všetkých zastrčených kútoch, on si sladko spal. Bezradne sa vracali spiatky, posadali si okolo kozuba a hľadeli do kamenného ohňa. A zopár ich sedelo aj na Kazkovi.

„Tu veru nikoho niet,“ vraveli smutne.

Vtom sa Kazkovi čosi prisnilo a prevrátil sa na druhý bok. Drobčekovia, ktorí na ňom sedeli, sa z ničoho nič začali sypať na zem a kričali o ratu. Na krik Kazko precitol a otvoril oči.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE JÁN LEBIŠ

Ako sme sa označkovali

RUDO MORIC

Čakal pred bránou ako už mnoho ráz, a len čo som ho zazrel, hned som zbadal, že je naňom čosi nezvyčajné, nové.

Na belasom, poriadne vypranom tričku akási značka. Kruh ani chlapská dlaň, rozdeľený na dve polia. Tuhomodré vyšie, tehlovočervené nižie. A v tom červenom zlatistou niťou vyšité: Honda.

„Ajajáj,“ kamarát môj zlatý, veď ty si prešiel ku konkurencii,“ volám so smiechom.

„Akože ku konkurencii,“ zmätene vyhíkol. „No od škodovky si prešiel k honde.“

„Nepresiel,“ temer vykríkol, lebo pochopil, na čo mierim. „Toto som vyčaral. Vendelovi otec doniesol viacero značiek, aj simku, aj renoltu, aj dve hondy, jednu bol ochotný vymeniť. Tak som vyčaral. A vieš, za čo?“

Pokrútil som hlavou.

„Za dva výkresy, ujo kamarát. Jeden som mu už nakreslil, druhý nabudúce.“

„Pozrime sa, začínajú sa ti vyplácať tvoje umelecké vlohy, kamarátko.“

Potom otvoril bránu a vtiahol som auto do garáže.

„Ale aj tak neviem, či môžeš s takou značkou sadnúť do embéčky. Možno by ani nenaštartovala,“ doberám si chlapca ďalej.

„Mám si to dať dolu?“ opýtal sa smutno a už čiahol na značku.

„Nuž, kým nesedíš v aute, pre mňa za mňa, nos si ju, ale v embéčke...“

Chvíľu rozmyšľal, potom sa mu tvár rozžiarila:

„A čo keby som vymyslel novú značku pre škodu?“

„Dobrý nápad,“ vravím povzbudzujúco. „Vieš čo, dám ti papier, farbičky, a kým sa naobedujem, ty vymysli. Platí?“

„Platí, ujo kamarát, vymyslím.“

Rozložil sa v predizbe na stole, papier pred sebou, farbičky v ruke, a začína hútať.

Ja zatiaľ v kuchyni hádžem do seba jedlo.

„Ujo... Ujo kamarát! Kružidlo máš? Kružidlo a pravítko.“

„Pravítko sa nájde, kružidlo sotva. Ale vieš čo, pod sem, vyber si hrnček a podľa dna nakreslíš kruh, aký potrebujes.“

„Dobrý nápad,“ pochváli ma môj malý kamarát. A už je v kredenci a vyberá si hrnček.

Kým som dojedol, urobil kus dobrej roboty. Hľadím, hľadím, a pod Mirkovou rukou rastie utešená značka s tromi polami: modrým, bielym a červeným.

„Múdro,“ pochválil som mu to. „Je to predsa československé auto!“

„A sem, do stredného poľa, príde zlatími literami ŠKODA,“ vysvetľuje svoj výmysel.

„Príma,“ potlápkám ho po pleci.

„A tou istou farbou obrúbim kruh i polia.“

„Môže byť,“ prikyvujem.

Trochu to odkukal z tej hondy, ale to nič, v podstate vymyslel celkom dobrú značku.

„A teraz si to môžeš vystrihnúť a pripäť na tričko.“

„Toto?“ začudoval sa. „Toto je len model, ako to treba vyšiť.“

„Aha, tak ty nechceš nosiť papierovú značku?“

„Pravdaže nie, čože je to papierová. Vendel by sa mi vysmial... A nielen Vendel.“

„Teda z látky a pekne vyšitú, čo?“

„Áno,“ prikývol.

„Ale to je nad naše chlapské sily, kamarátko,“ ja mu na to.

„Možno by mohla Katka...“

„Neviem, neviem, nie je to také jednoduché,“ zapochyboval som. „Najprv treba látku, a to hned tri farby. A potom zlatožltú niť. Kdeže to Katka zoženie? A keby sme aj hned zohnali, na to treba skúsenú hlavu aj ruku.“

Posmutneli mu nezábudkové oči. Veľmi posmutneli.

„Pod, idem za múdrym človekom,“ uľútostilo sa mi ho.

O chvíľu sme stáli pred mojou ženou.

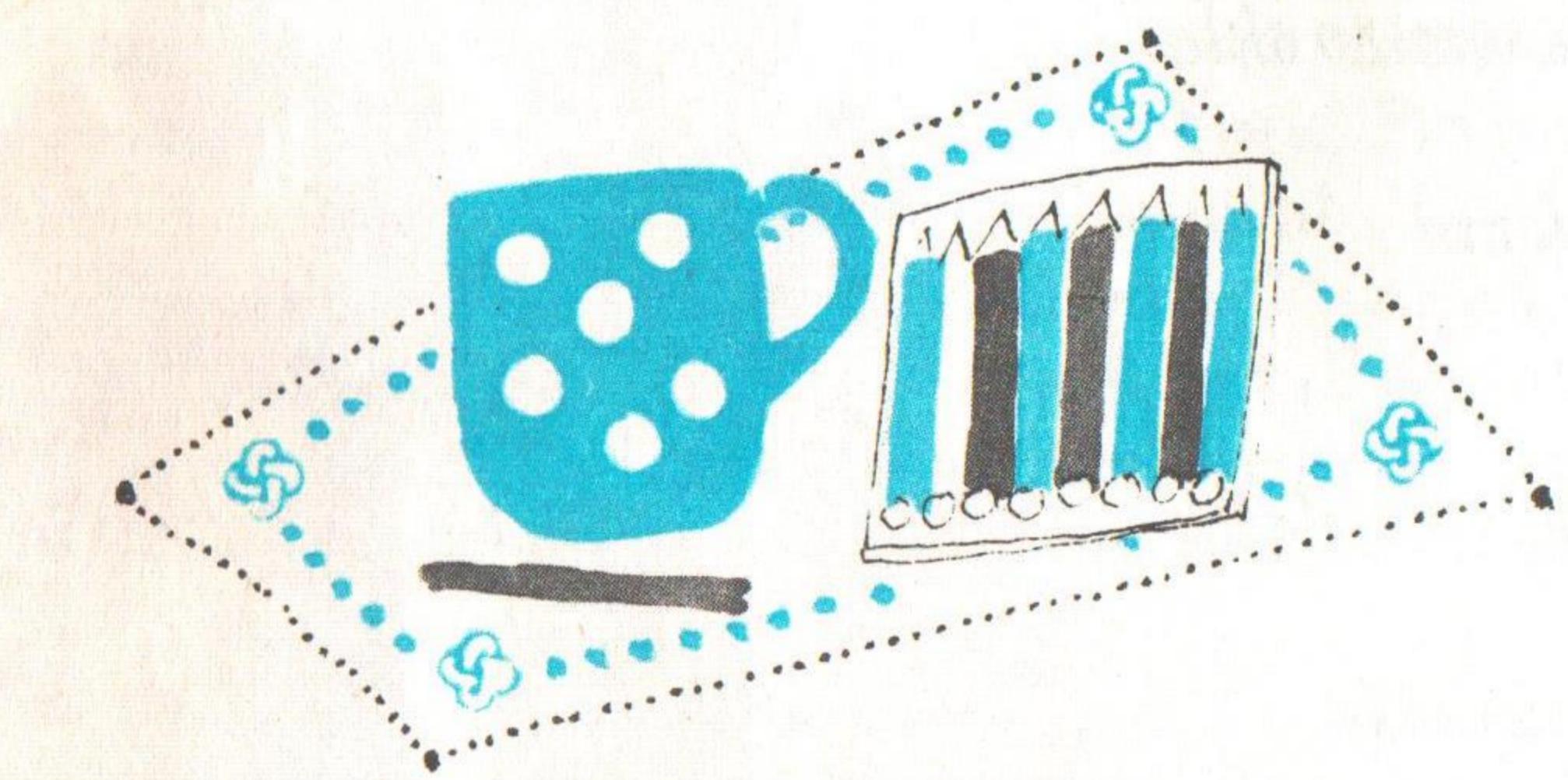
„Ty si naša posledná spásu,“ hovorím jej a ukazujem jej vzorku, čo Mirko namaľoval.

Hľadela na to, hľadela, potom rečie:

„Musím pozrieť, či mám také farby. Aj keď mám, bude to asi iba plátno. Treba to dačím podložiť, aby sa nekrčilo.“

„No vidíš, kamarát,“ vravím veselo chlapča. „Treba sa vždy obrátiť na pravého človeka.“

„A niť?“ opýtal sa kamarát nesmelo.

„Taká sa azda nájde.“

O chvíľu sa všetko pozáháalo. A potom už pracovala iba žena a pomáhal jej šicí stroj, na ktorom nielen pozorovala, ale aj obrúbila, aj písmaná vyšila. My dvaja sme iba obdivovali, ako jej to ide od ruky a aká je to šikovná mašinka, a trpeživo sme čakali, kedy bude značka hotová.

Napokon sme sa dočkali.

Bola vskutku parádna, krajšia ako tá japonská.

„Tak si ju pripni,“ vravím Mirkovi, keď ju s rozšírenými očami obdivoval a držal iba končekmi prstov akoby s nesmiernou úctou.

„A ty nechceš, ujo kamarát?“

„Ja...?“ prekvapil ma.

„Budem ako pretekári.“

„Mne tak nepristane ako tebe,“ vykrúcam sa, ale nie dosť presvedčivo.

„Tak spraví aj tebe,“ vraví žena a smeje sa. „Materiálu je dosť.“

Aj spravila. Ako vidno, celkom sa jej to zapáčilo. A keď sme už obaja mali značku na prsiach, vytiahli sme voz a šli sme sa previezť. Zdalo sa mi, akoby embéčka lepšie frčala ako inokedy, akoby sa chcela pustiť na krídla. Možno jej dobre padlo, že sme tak označkovali.

Ríša Horúčkovo

TOMÁŠ JANOVIC

Slnko na mňa prekvapene
z okna hľadí —
dávno vyšlo a ja ležím
bez nálady.

Celé telo sa mi mení
na olovo.

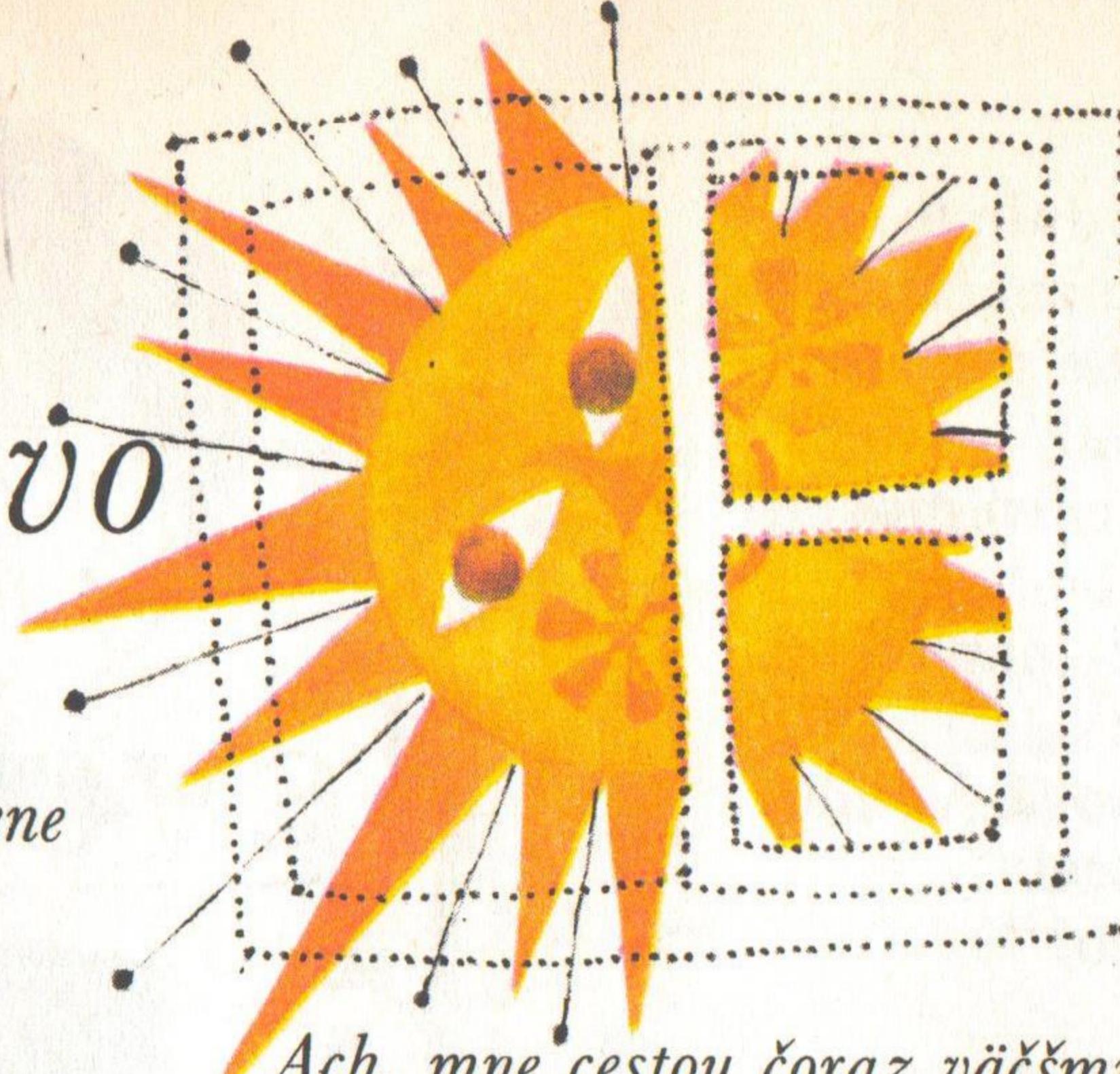
Tuším, že ma čaká ríša
Horúčkovo.

Vtom už dvanásť trpaslíkov
zbehlo z pôjda
a ja cítim, že sa moja
postel hojdá.

Už ma nesú ako pierko,
ako slamku.
Do večera budeme vraj
v sklenom zámku.

V tejto ríši sú aj stromy
celkom sklené
a nad nimi, tam sa nebo
sklené klenie.

Ach, mne cestou čoraz väčšmi
horia líca.

„Položte sem toho... toho
Janovica!“

Kto to vraví?
V sklenom zámku
sklená pani,
ku ktorej sme vošli cez tri
sklené brány.

Rukou mávla. Čo to bolo
za znamenie?
Zrazu cítim, že mám telo
celé sklené.

To je hlúpe, vravím si. Ako
objímem malú Táňu a veľkú
Katu? Trocha tuhšie ich pobozkám a prásk — rozletím sa na
tisicky črepín! A vtom pani zo
skleného zámku prehovorí:

„Ty si zo skla, ja som zo skla,
zostaň pri mne!
Vari si to u vás doma
niekto všimne?“

Dám ti všetko, čo si žiadaš.
Čestné slovo.
Celú svoju sklenú ríšu
Horúčkovo.

Každé ráno ako milé
prekvapenie
sklené bozky a k tým bozkom
kvety sklené.“

„Vďaka, sklená pani!“ krútim
sklenou hlavou, ale veľmi opatrné. „Nechcem tvoje sklené bozky!
Nechcem ani tvoje sklené kvety!
Mne stačia dve moje zlaté dcéry,
malá Táňa a veľká Kata!“

Tak som dojal trpaslíkov
z nášho pôjda,
že sa zrazu moja posteľ
znova hojdá.

Už ma nesú ako pierko,
ako slamku
vedľa sklených stromov domov
z toho zámku.

Prestal hvízdať sklený vietor
v sklenom lístí.
Kedy sklená pani tento
útek zistí?

Líca sa mi opäť farbia
na ružovo.
Zbohom, zbohom, sklená ríša
Horúčkovo!

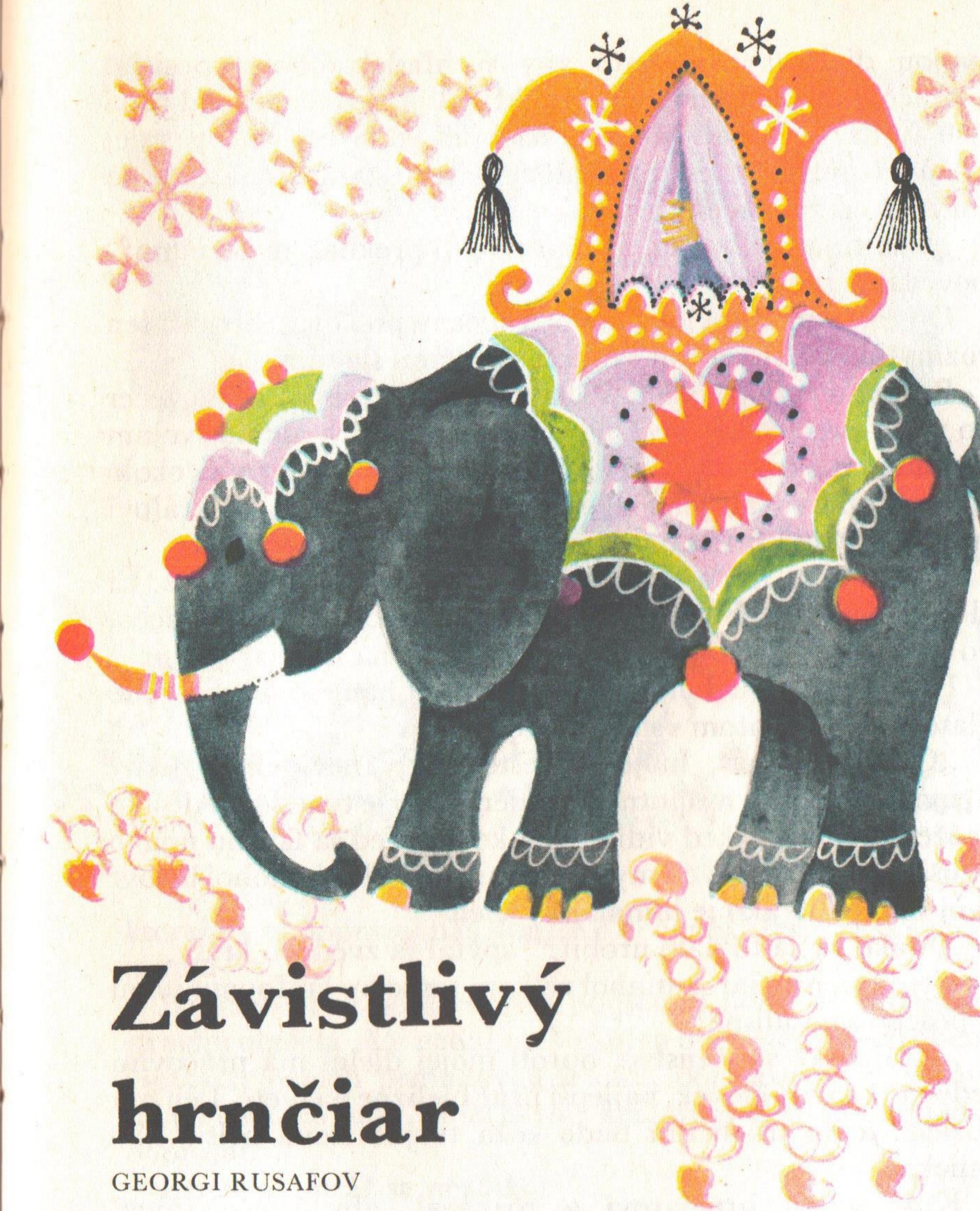

LUBICA MALÍKOVÁ

Na odlete

Slnko bledou dlaňou láska
ostrihané pole,
nebom letí kŕdeľ husí,
záhrady sú holé.

Obloha sa smutne mračí,
na zem vrhá tône,
s každou húskou odletela
hŕstka letnej vône.

Závistlivý hrnčiar

GEORGI RUSAFOV

Pred dávnymi, pradávnymi rokmi žili v hlavnom meste Barmy dvaja remeselníci. Práč bielizne a hrnčiar. Ich dielne boli oproti sebe na tej istej ulici. Práč bielizne bol zhvorčivý, pracovitý a veselý človek. Len čo sa ráno zobudil, ihneď vyskočil z posteľa a púšťal sa do roboty. Pracoval do západu slnka a pri práci si ustavične spieval. Do jeho práčovne podchvíľou nakükali zvedaví chodci. Prizerali sa, ako zručne a čisto veselý majster perie. Potom bežali domov a o chvíľu sa k nemu vracali s hŕbou neoprannej bielizne. Takýmto činom pracovitý práč nikdy neostával bez roboty. A teda si aj zarobil a žilo sa mu zo dňa na deň lepšie.

Celkom iný človek bol hrnčiarsky majster na náprotívnej strane uličky.

Lenivý, zachmúrený, po celý deň vysedával na lavičke pred

Jesenný tulák

Vietor sedí na strome,
na prstoch si píska,
jeho pieseň bezmenná
deťom je vždy blízka.

Slivky hádže do ľudí,
do okien sa škerí,
pestre lístie, vločky hmyl
sype na prah dverí.

Jedlička

Hviezdy hore, v modrom šere,
dolu hviezdy snežných pien.
V jedličke je spiaca víla,
zabudnutý letný deň.

Mráz zadúša krehké vtáča,
jedla náruč otvorí,
z vetiev chladnej zime spraví
smaragdové závory.

Za ne krutý mráz už nešmie!
Vtáča sníva v chvojine
slnečný sen plný kvetov,
sen o letnej krajine.

Buk lesný

„Zelená je bučina,
spevom hučí dolina...“

Ked sa rozzelená buk, naozaj vtáčim spevom zahučia doliny, pretože je už jar. A zahučí dolina nejedna, pretože bukov je neúrek. Počínajúc Bielymi Karpatmi až po Tatry tvoria buky súvislé porasty. Na viacerých lokalitách sa medzi nimi objavujú aj duby, smreky, tu a tam brezy, hraby, sosny... Lenže buk ich prevyšuje, pretože má dosť svetla i vlahy.

Niekterý osamelý buk nemá hladký kmeň, ale je ovešaný konármami takmer od samého spodu. Ak je náhodou v blízkosti veľa kríkov,

vyženie vysoko a potom si vytvára doširoka rozloženú hustú korunu. Do desiatich rokov buk rastie pomaly. Medzi rokmi 35—55 však dosahuje maximum. Storočný buk už nerastie do výšky, ale do hrúbky. Neraz dosahuje výšku až 50 m a hrúbku, že by sa ledva vpratal cez dvojdielne

svoju dielňou. Namiesto aby si hľadel roboty, posielal k práčovni nazostené pohľady. Mrzelo ho, že sa tam od rána tisli ľudia, prinášali bielizeň na opratie. S hnevom v srdci počúval práčove veselé pesničky a jeho zamračená tvár sa mračila od závisti ešte väčšmi.

„Veď ti ja podkúrim, aj tým tvojim prekliatym piesňam,“ povedal si raz.

Od toho dňa hrnčiar takmer vôbec nepracoval. Sedel a len rozmýšľal, čo zlé urobiť svojmu veselému susedovi.

Po tej istej ulici, kde mali obaja majstri svoje dielne, sa večer čo večer prechádzal kráľ. Pravdaže nie pešky, ale na svojom ohromnom slonovi. Raz večer, keď sa ľudia nahrnuli okolo slona a obdivovali jeho silu a veľkosť, pretisol sa ku kráľovi hrnčiar. Zastal si tesne pred ním a začal roniť horké slzy.

„Prečo sa ty, nešťastník, netešíš z môjho slona, ale pláčeš? Či si azda slepý, že nevidíš, aký je krásny? Alebo je na ňom niečo, čo nevidíš, a preto pláčeš?“ skríkol kráľ na hrnčiara.

Hrnčiar sa zošuchol ku kráľovským noham. Pobozkal jeho zlaté sandále. Potom vstal a povedal:

„Ó, vládca náš, moje oči ešte nikdy nevideli a nikdy nevidia krajsie a mohutnejšie zvieratá, ako je tvoj slon. Ale ako môžem neplakať, keď vidím jeho kožu? Ved sa farbou nijako nelíši od naničodných myší! Keby si však chcel, mohol by byť tvoj slon belší, ako je himálajský sneh.“

„A ako by sa to dalo urobiť?“ spýtal sa zvedavo kráľ.

Vtedy sa hrnčiar pritiahol celkom tesne ku kráľovmu uchu a pošepol mu úlisne:

„Kráľovské veličenstvo, oproti mojej dielni má práčovňu jeden pracovitý človek, najlepší práč bielizeň na svete. Len mu rozkáž, a do troch dní bude koža tvojho slona belšia ako mlieko!“

Kráľ uveril hrnčiarovi a rozkázal, aby práča ihneď predviedli do kráľovského paláca. Keď majster predstúpil pred neho, povedal:

„Chcem, aby si používal môjho slona tak, aby jeho koža bola belšia, ako je himálajský sneh. Ak to do troch dní neurobíš, budeš o hlavu kratší!“

Práč bielizeň si okamžite domyslel, kto mu vyprosil túto kráľovskú milosť. Usmial sa pod fúz a odpovedal:

„Vládca môj, aj deti v tejto krajine vedia, že bielizeň môže byť čistá len vtedy, keď sa ponori do mydlovej vody. Aj tvoj slon obolie, keď sa trochu povari v mydlinách. Ale aby som to mohol urobiť, potrebujem misu, do ktorej by sa popratal. A takú ohromnú misu môže vymaistrováť jediný majster na svete — môj sused hrnčiar.“

Rozbehli sa kráľovskí služovia po hrnčiara.

„Rozkazujem ti,“ prikázal mu kráľ, „urobiť takú misu, do

dvere. Taký obor môže mať najmenej 200—500 rokov!

Listy buka sú tvaru vajcovitého, so zelenými celistvými okrajmi, ich vrchná strana je lesklá. Kôra mladého buka je sivo nedá, neskôr bielosivá, ustavične hladká. Len v niektorých prípadoch trochu zdrapľavie. Kde sú vhodné podmienky, buk zapúšta korene hlboko, ale rovnako ich rozvetvuje i do šírky. Len si všimnite, koľko ráz sa tiahne kus koreňa po povrchu a len ďalej sa vťahuje pomedzi skaly do zeme. Aj to svedčí o tom, že buk nie je veľmi „prieberčívý“ v porovnaní s inými stromami. Čo však neznáša, to sú trvalo zamorené alebo piesčité pôdy. Preto ho nevidieť v Podunajskej, kde mu chýba aj vápnik. Rovnako mu nevyhovuje ani tažká ilovitá zem, lebo tam zasa nemôže vpúštať korene do hlbky, iba do šírky a plytko.

Význam buka v národnom hospodárstve je značný. Je cennou surovinnou pre chemické spracovanie, v nábytkárstve a v mnohých iných odvetviach. Okrem toho dobre chráni pôdu, opadaným lístím ju obohacuje o vápnik i dusík. Výskumníci

ktorej by sa popratal náš slon! Ak to nedokážeš, kat sa s tebou poráta!“

Hrnčiarovi sa po takej reči podlomili nohy. I tvár mu od strachu obelela. Ale nedal sa. Vrátil sa do svojej dielne, obehol všetkých svojich príbuzných a s ich pomocou vymaistroval takú veličinu misu, že sa do nej kráľovský slon mohol naozaj popratať.

Lenže ani práč sa nezľakol.

Pokojne slona namydlil, obliaľ vodou. Potom pod misou rozložil oheň. Keď sa však voda v misie začala zohrievať, slon sa naňakal, začal prešlapovať z nohy na nohu, až sa misa rozletela na tisíc márnnych kúskov.

Po neúspechu s prvou misou musel hrnčiar urobiť druhú — pevnejšiu, s hrubšími stenami. Teraz však boli steny zasa prihrubé, a voda nie a nie sa zohriať, čo koľko dreva pod ňu nakládli. Musel urobiť tretiu, tá však bola zase slabá. A tak sa míňal deň za dňom, mesiac za mesiacom. Zavistník neprajný robil misu za misou — to tenkú, to zas priveľmi hrubú. A keďže sa bál, že príde o hlavu, ak misu neurobí, nechýtal sa nijakej inej roboty. Pravda, tak si ani nič nemohol zarobiť. Vytroval sa zo všetkých peňazí, čo ešte mal, a nakoniec zahynul hladom skôr, ako ho mohol kráľovský kat potrestať.

Prel. MÁRIA TOPOLSKÁ

odhadujú, že buk svojím listím dodáva na 1 ha pôdy 80 kg vápna, čo je z hľadiska meliorácií veľmi významné.

Hoci sa zvyčajne hovorí: zdravý je ako buk, predsa je tento strom veľmi chúlostivý na rôzne plyny. Preto ho v mestách niet Zahynul by. S. K.

DAGMAR
WAGNEROVÁ-ŠKAMLOVÁ

Tesár

Meria tesár dieru v ľade.
Zvedavé sú liesky.
„Skadeže si, majster, skade?“
Z Ladomerskej Viesky!

Lad za ľadom rad za radom,
strúha tesár šindle.
Korčlujme za ním za dom,
zajtra zájde inde!

Predpoved počasia na zajtra

Teplý vietor z juhu
odvial zimu tuhú.
Chladný vietor zo severu
prífuká ju zase veru.

Snežný pes

Snežil snežik, snežil.
Chrábát sa mu ježil.

Najezený leží v ceste.
Na lyžiach mu z chrba zlezte.

Dotknem sa mu ľabky k ľavej
a zavolám nežne: „Žávej!“

Železná mucha

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Veľká to bola radosť a sláva, keď v júli 1467 otvorili v Bratislave prvú uhorskú univerzitu Academiu Istropolitanu. Za sídlo jej vybrali poschodovú budovu na Ventúrskej ulici, príjemnej a tichučkej, hoci aj ústila priamo na Hlavný rínek.

Keď Academia Istropolitana slávila druhé výročie svojho založenia, poctil ju návštevou jej zakladateľ a patrón, kráľ Matej Korvín.

Odbavili sa obrady a slávnostné reči a zasadlo sa k bohatej tabuli. Kráľovi po pravici sedel vicekancelár Academie domsky prepošt Schomberg a horlivou sa venoval vzácnemu hostovi.

Hostina bola v prúde, keď odrazu povstal profesor Ján Müller, zvaný Regiomontanus, uklonil sa smerom ku kráľovi a zatleskal do dlaní. Otvorili sa dvere a štريا študenti v čiernych študentských habitoch, s povrazom namiesto opaska, vniesli čosi veľké a nepravidelné, zastreté červenou látkou. Postavili to na stôl a odišli.

„Veličenstvo, vládca a pán náš, zakladateľ našej univerzity,“ ujal sa slova Regiomontanus. „Dovoľ, aby sme šírili tvoju slávu po celom svete. Nech je blahoslavený okamih, tá chvíľa

v čase, keď ti vložili na hlavu kráľovskú korunu! Čas je ako voda, nedá sa zastaviť ani vrátiť. Preto som sa so svojím priateľom magistrom Ilkusom pokúsil zestrojiť prístroj, ktorý zachycuje konšteláciu nebeských telies vo chvíli tvojej korunovácie.“

Regiomontanus stiahol červenú látku. Všetci v dvorane až tak zhíkli, keď zočili tú krásu: dva angeli držali v rukách prístroj plný zlatých hviezd.

„Toto je Zem,“ ukazoval Regiomontanus, „toto Slnce a toto Mesiac. Tu stál Mars vo chvíli, keď na tvoju pomazanú hlavu, pane a vládca náš, vkladali korunu uhorských kráľov. Požehnaná to bola konštelácia, preto sa pred tvojím mečom trasú všetci nepriatelia. Tuto stála Venuša a tuto Jupiter. Keď pokrútme kľukou, uvidíme postavenie hviezd zasa v inom čase. Dovoľ, vládca a dobrodinec náš, aby sme ti tento prístroj venovali ako dar našej alma mater.“

Kráľ bol uveličený, oči mu svietili úplne detskou radosťou. Chytil kľuku prístroja a pokrútil. Znova všetci zhíkli. Pohol sa Merkúr, Venuša, pohol sa Mars i Zem a okolo Zeme začal obiehať malý Mesiac.

„Zstrojil celý svet,“ bolo počuť hlasy.

„Tie hviezdy sú naozaj zlaté? Ako sa jagajú!“

Dar sa všetkým náramne páčil.

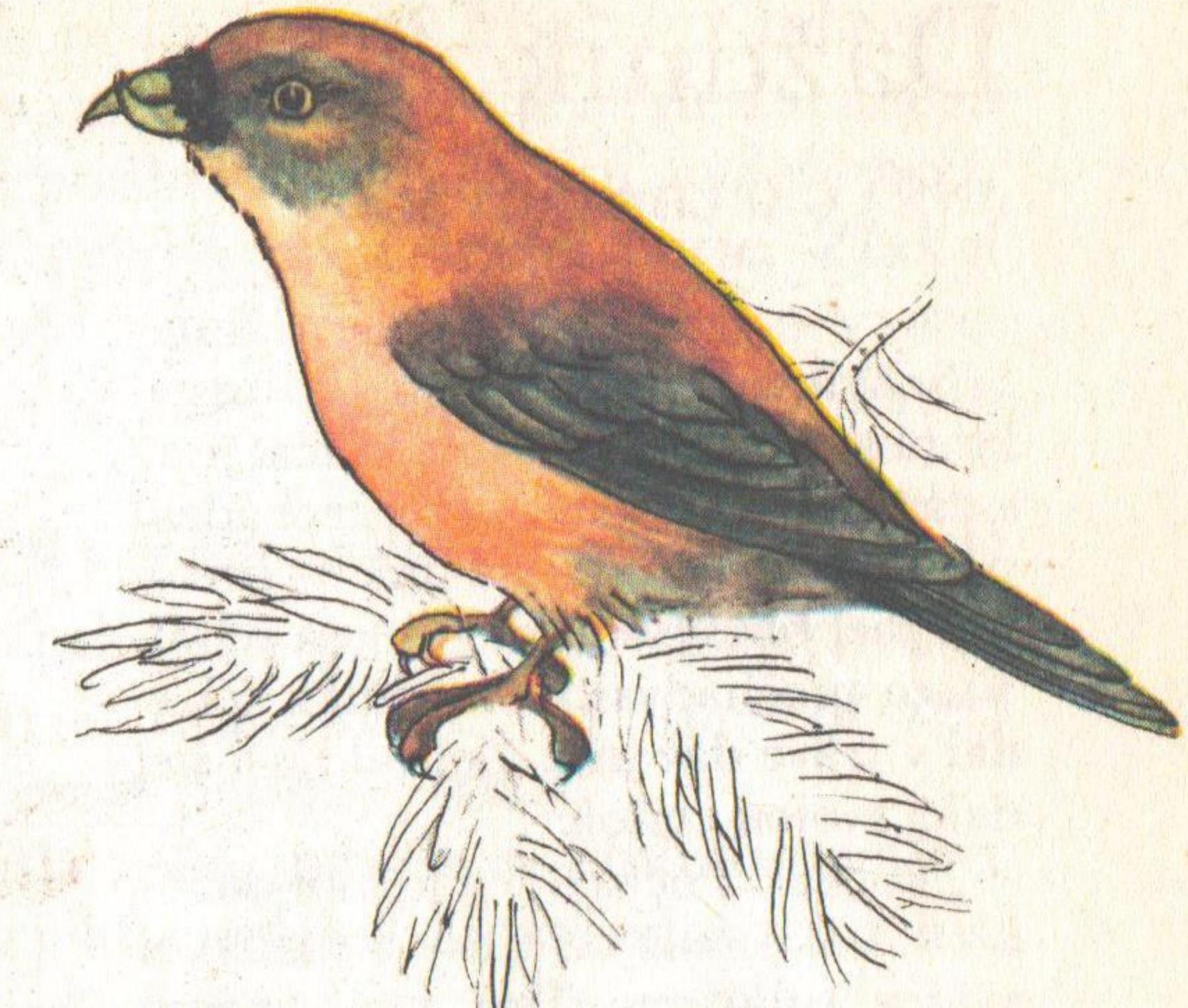
Iba kanonik Chryzostom hlasno poznamenal:

„Pochybny je to dar! Vari nevidíte, že je to kacírstvo?“

Všetci až tak stípli a kráľ uprel na kanonika pohľad, v ktorom sa rozzeravovali iskry hnevu.

„Ak Vaša Výsosť dovolí, hned dokážem svoje tyrdenie,“ pokračoval kanonik. „Ráchte si všimnúť, že stredom tohto vesmíru nie je Zem, ale Slnce. Pokrútim kľukou, no prosím! Slnce stojí a Zem sa krúti okolo neho! Teda profesor Regiomontanus neuznáva cirkvou prijaté Aristotelovo dielo O nebi, ktoré nás učí, že „uprostred stojí guľatá, úplne nehybná Zem, okolo nej obiehajú nebeské telesá a príčinou pohybu je boh-prvohýbateľ. Nie! Pán profesor si zstrojí vesmír so Slncom v strede! A takýto blud,“ kanonik rozhorčeným pohybom džubal do prístroja, „takýto blud vznikne na posvätnej pôde pravovernej uhorskej univerzity!“

Kráľ pozrel s údivom na vicekancelára Schonberga a ten sa práve vtedy zahľadel s nevýslovnou výčitkou na Regiomonta-

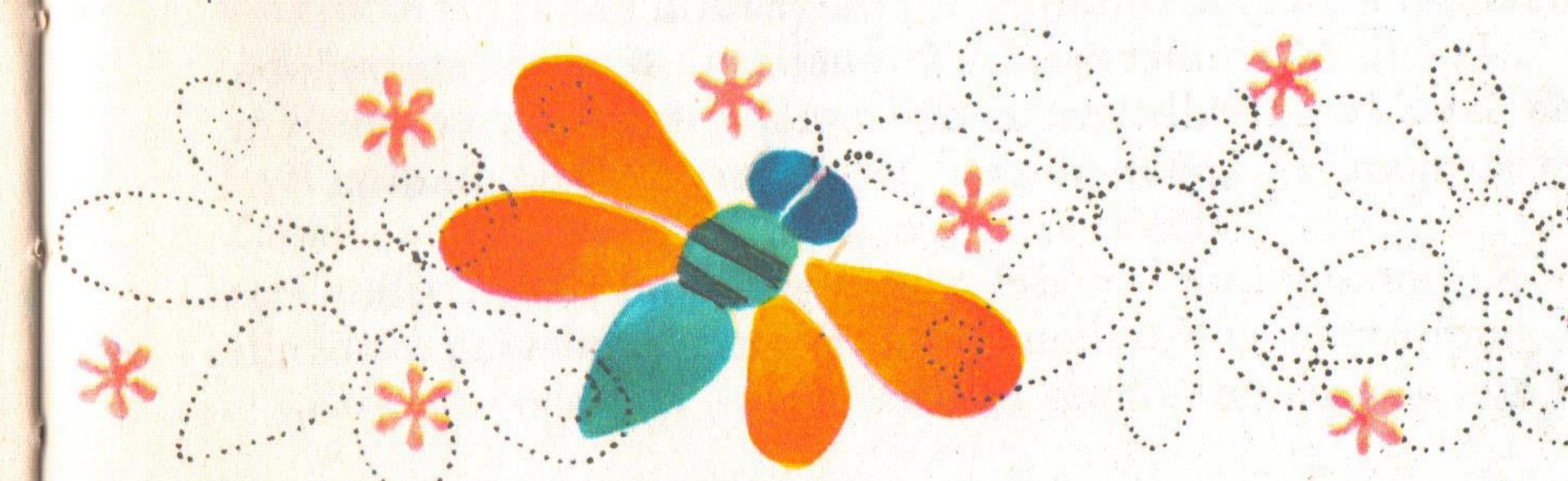

Krivonos

V zime, v lete vo vysokých horách, najmä v takých, kde je dosť ihličnatých stromov, poletujú kŕdle vtákov, ktoré sa ponášajú na vrabce. Ibaže majú na prsiach červenkasté perie a chrbátiky sivočervené. Sú to samčeky, lebo samičky majú perie zelenkasté. Kým iné vtáky sa ešte trasú od zimy, tieto si už začínajú robiť hniezda. Samček pomáha samičke donášať konáriky, mach, suché steblá trávy, korienky, sŕst i perie na ustanie. Hniezdo je pevné, ani silný vietor ho nezhodí. Potom samička znesie 3-4 vajíčka. Nemusí sa báť, že jej do hniezda naprší alebo napadá sneh, lebo žhora ho kryjú husté smrekové konáre.

Samček vyhľadáva jedľové, smrekové a sosnové šušky. Zobáčikom, podobným zošikmeným klieštám, vyberá semiačka. Ak sa na šuške nemôže dobre pohybovať, odcikne ju a prenesie na pohodlnejšie miesto. Tam si ju prichytí nôžkami a vylupuje semiačka. Z nich dnesie aj hniezdiacej samičke. Keď sa po 16 dňoch vyliahnu mláďatá, kŕmia ich obaja rodičia. Po 14 dňoch mláďatá už opúšťajú hniezdo, ale zobáčiky majú normálne. Až v treťom týždni sa im začínajú rýchlo kriviť. Vtedy sú už schopné vyberať semiačka zo šušiek, pričom sa pohybujú na nich ako papagáje.

L. K.
25

Dáždnik

ANNA GUELHAAROVÁ

Schylovalo sa k daždu. Po ceste, ktorá spájala dve dediny, kráčal muž s dáždnikom v ruke. Keď prechádzal popri rieke, položil dáždnik do trávy. Podišiel bližšie k vode, aby sa napil. V tom prechádzal tadiaľ tulák. Zbadal v tráve dáždnik. Zobral ho a šiel ďalej svoju cestou.

„Počkaj! Počkaj! To je môj dáždnik!“ volal muž od rieky a rozbehol sa za tulákom. Ten sa k nemu pokojne obrátil a povedal: „Čo chceš? To je predsa môj dáždnik!“

Vypukla prudká hádka. Keďže sa nemohli dohodnúť, vybrali sa k sudcovi.

Sudca im poradil: „Rozdeľte si dáždnik napoly a každý si vezmíte jednu polovicu.“ Potom dal potajomky pokyn svojim pomocníkom. Jedného poslal za obžalovaným a druhého za žalobcom a prikázal im: „Dávajte dobrý pozor na to, čo uvidíte a počujete!“

Keď prišiel domov tulák, deti sa ho vypytovali: „Otec, kde si našiel palicu z dáždnika?“

Keď prišiel domov žalobca, žena sa na neho vyrútila: „Starý, čo si to porobil s naším dáždnikom!“

Tak sa sudca dozvedel, komu dáždnik skutočne patril.

Prel. KAROL MACÁK

na. Už inšie nechýba, len aby na Academii prischlo podezrenie z kacírstva!

Regiomontanus stál so sklonenou hlavou. Má tu obhajovať názor, ku ktorému už dávnejšie dospel a ktorý tak neopatrne vteli do svojho prístroja? Lenže táto príležitosť je na to celkom nevhodná. A veď ani nemá naporúdzi potrebné dôkazy... Nuž, ale keď nemá, tak...

Uklonil sa pred kráľom.

„Zložité je dielo božie,“ začal pokorne, „a zložitejší nad pochop ľudský je vesmír boží. Dlho a mnohonásobne som preratúval dráhy nebeských telies. Sú také nevystihnutelné, že som ich nevedel presnejšie znázorniť. Jeho Eminencia pán kanonik,“ uklonil sa smerom k hodnostárovi, „sa však dôkladne vyzná v astronómii a zbadal chybu. Prístroj naozaj nezodpovedá skutočnosti, je iba nezáväznou astronomickou hračkou.“

Kráľ sa zasmial a žartovne sa mu zahrozil prstom:

„Magnificencia, ty si veľký figliar! Zábavky si vymýšľaš! Nože sa priznaj, že máš takýchto nezáväzných hračiek aj viac!“

Regiomontanus pochopil, že mu kráľ podáva pomocnú ruku. Znova sa uklonil a vraví:

„Vaša Výsosť, skutočne je tak, zhotoval som ešte jednu mechanickú hračku. Vopred však upozorňujem vzácných hostí, že má ku skutočnosti práve tak daleko ako tento usvedčený vesmírny prístroj.“

V tichu, ktoré nastalo, natiahol profesor malým kľúčikom čosi drobné, ukryté v dlani. Potom dlaň otvoril a v tej chvíli mu z nej vyletela železná mucha. S kovovým vrčaním obletela miestnosť a vrátila sa naspäť do profesorovej ruky.

Zaznel všeobecný smiech uľahčenia.

Regiomontanus teraz už všetkým na očiach poznoval železnú muchu a nechal ju obletieť dvoranu. Tentoraz letela o čosi vyššie a profesor musel akomak povyskočiť, aby ju chytí. Všimol si, ako sa kráľ natešene díva.

„Daj mi muchu, Magnificencia,“ povedal. „Daj mi ju aj s kľúčikom! Ejha — je moja? Ďakujem!“

Posadil si Regiomontana k sebe a prezeral si s ním železnú muchu. Podchvíľou ju naťahoval a posielal na let. A potom sa naklonil k Regiomontanovi a pošeckal do ucha:

„Počuj, Magnificencia! Tá mucha sa až priveľmi podobá na skutočnú. Podistým to bude tak aj s tvojím vesmírnym prístrojom. Ďakujem ti zaň! Vezmem si ho do Budína.“

Regiomontanov model slnečnej sústavy bol dlhý čas v budínskom kráľovskom sídle. Potom sa ho však zmocnili Turci a stopa po ňom sa stratila.

vysedieť, ale prišla ryšavá líška a pýtala odo mňa jedno vajce. Nedal som jej. Ale začala sa vyhŕázať, že podhrabe moju osiku, vysuší moju studienku a vytrhá mi z krídel perie. Zlakol som sa a každý deň som jej dal jedno vajce. A teraz mi zostało už len posledné. Preto pláčem!“

Keď to myš počula, takto poradila slávikovi:

„Ak ešte raz líška príde, povedz jej: Keď chceš hrabáť — hrab, keď chceš piť — pi, keď chceš trhať moje perie — trhaj!“

Ráno prišla líška, pýtala si posledné vajce, ale slávik jej ho nedal a odpovedal, ako mu poradila myš. Líška sa nahnevala, chcela rozhrabáť zem, ale div si pazúry nepolámal. Keď sa pokúsila vypiť studničku, bricho jej išlo prasknúť. Nakoniec sa spýtala:

„Kto ti poradil, ako sa máš so mnou zhovárať?“

„Nikto,“ odvetil slávik.

„Isto to bola sivá myš,“ povedala líška a vybrala sa k myši. Slávik letel za ňou. Podišla líška k diere a zavolala na myš:

„Počkaj, kým oheň rozložím,“ odvetila myš.

Líška opäť zavolala a myš jej odvetila:

„Počkaj, kým čaj navarím.“

Vtedy sa líška uchýnila ku klamstvu:

„Vieš, ako sa príjemne počúva, keď niečo hryzieš? Toľko zvierat sa tu zišlo, čo si ťa chcú vypočuť. Váž si to. Vyjdi na pahoreček a pohryz dačo.“

Uverila myš líške, vyliezla na pahorečka a vtom ju líška schmatla.

„Dobre naširoko otvor ústa, chutnejšia bude,“ poradil líške slávik. „So zatvorenými ústami sa neje tak dobre.“

Ryšaňa poslúchla, roztvorila papuľu a myš z nej utiekla.

Prel. KVETA SLOBODNÍKOVÁ

Ako slávik a myš prekabátili líšku

MONGOLSKÁ ROZPRÁVKA

Zniesol slávik päť vajec a sedel na nich. Odrazu prišla k nemu líška a zaprosila:

„Sláviček, sláviček, daj mi jedno z tvojich piatich vajec.“

„Nedám,“ odvetil slávik.

„Tak rozhrabem zem pod osikou, na ktorej bývaš, vysuším studničku, z ktorej pijesť, vyšklbem ti perie z krídel.“

Slávik sa zlakol a dal líške jedno vajce.

Takto vymánila prefikaná líška od slávika štyri vajcia. Ostalo mu už len jedno-jediné. Začal nad ním slávik plakať, nariekať. Prišla myš a spytuje sa:

„Prečo pláčete, vážený?“

„Zniesol som päť vajec a chcel som ich

Drobný piešťanský žart

Od dnešného dňa musíme klamať, hoci je to mrzké a nepatrí sa to. Uvedomili sme si to, keď sme schádzali z Vrbového do Piešťan.

„Skadeže, chlapci?“ pýta sa nás akýsi sváko, čo tam pri ceste okopával neznámu zeleninu, dobre skrytú pod vysokou burinou.

„Z Bratislavy,“ odpovedal Julo Mitermajer slušne a hrdo.

„To môžete rozprávať mojej babke,“ pohrozil nám sváko prstom a potiahol si nahor nohavice, ktoré mal zabezpečené proti pádu nielen remeňom, ale aj trakmi. „Takí veľkí chlapci, a tak klamú!“

„Členovia Vlastivednej spoločnosti neklamú!“ protestoval Julo, no neveriaci sváko nedal nič na jeho slová.

„Ale my skutočne ideme z Bratislavu pešo,“ ozval som sa aj ja a ako dôkaz som mu ukázal denník expedície. „Tu je to čierne na bielom, že napredujeme takmer päťkilometrovou rýchlosťou...“

„Vy ste nepolepšiteľní klamári,“ kývol nad nami sváko rukou.

Myseli sme si, že je to taký neveriaci sváko, lebo ten nedôveroval ani vlastným nohaviciam a dvojnásobne si ich zabezpečoval. Ale ani ostatní s remeňmi i bez nich neboli lepší. Podobný rozhovor sme si zopakovali celou cestou z Vrbového do Piešťan ešte niekoľkokrát. Všetci okoloidúci i okolostojaci nám otvorené povídali, že sme klamári. My za to nemôžeme, že je to pravda, a vyzerá to ako lož. Ideme ustavične už deviaty deň a „nijaká vzdialenosť nie je pre nás priveľká. Hovoria nám turisti alebo trampi, no my nie sme takí „jednodňovi“ či „dvojdňovi“ pešiaci. Lebo my sme expedícia, ideme svojou diaľkovou trasou po stopách Vlastivedy ako diaľkové kamoány s nápismi TIR a neradi spomaľujeme. My sme expedícia, čo skúma pravdivosť učebnice a prináša pre ľudstvo našej triedy nové poznatky o neznámych kútoch našej zemegule! Napriek tomu všetkému sme na ceste z Vrbového museli začať klamať, k čomu sa verejne priznávame. Keď nás zastavil už asi päťdesiaty šiesty človek a vypytoval

sa nás, kam máme namierené, Julo Mitermajer sa začervenal sťa pivónia a povedal:

„S triedou na výlet tuto do hory...“

„Fiha, tak ďaleko? No, no,“ pokyvujú hlavami teraz už spokojní okoloidúci i okolostojaci a dávajú nám dobre mienené rady: „Len aby ste sa zahriati nenapili studenej vody! A nejedzte nezrelé ovocie!“

„Ani za svet!“ sľubujeme im a oni pokojne odchádzajú alebo zostávajú stáť.

Tak sme teda začali ešte pred Piešťanmi klamať a už zrejme budeme musieť v tejto podľaj činnosti vytrvať až do skončenia nášho úctyhodného pochodu. Je to hrozné, čo niekedy dospeli od mladistvých vyžadujú.

Piešťany nesmieme obíť, lebo aj vo Vlastivede sa o nich hojne píše. Že z považských miest treba spomenúť popredné československé kúpele Piešťany s teplými prameňmi. Okrem toho tadeto preteká rieka Váh, ktorá má veľa vody a stavajú na nej niekoľko priehrad s elektrárňami. To všetko o Piešťanoch sme chceli preskúmať a aj sme preskúmali. Že sú to popredné kúpele, to sme zistili hneď na kúpalisku Eva, keď sa Mitermajer marnie pokúšal zrátať kúpajúcich sa do štatistiky. Nepodarilo sa mu to ani inde, preto si po prieskume mesta zapísal:

1 (jedno) kúpalisko Eva plné ľudí
1 (jedno) mesto Piešťany plné kúpeľníkov (aj cudzincov)

1 (jedna) Slňava (jazero podobné našim Zlatým pieskom) plná turistov s autami.

Prešli sme sa aj po peknom kolonádovom moste a preskúmali aj teplé pramene. Boli skutočne teplé, no keby sme mali teplomer, prekontrolovali by sme si pre istotu, či majú skutočne tých slabovaných až 67 °C. Aj sme ich ochutnali a zistili bohatosť sírnych zlúčenín. Tak sme tiež splnili sľub okoloidúcim i okolostojacim na ceste sem, že nebudem zahriati piť studenú vodu. Aj vzorky liečivého bahna sme vydolovali z ramena Váhu, kde to žblnkalo, bublalo a drdlalo a na vodu vystupoval vajcový zápach. Len či sme vzali správne liečivé bahno, strachovali som sa, preto sme vzali ešte vzorky rozličných iných bahien, ktoré sme na ceste objavili. Obťažkaní bahnami dorazili sme na Kúpeľný ostrov k jazierku s ojedinelou juhoamerickou tropickou rastlinou Victoriou Regiou, kde nás už čakal Vojtech Sabadoš so svojím otcom. Trabant museli nechať na parkovisku, do parku ich s ním nepustili. Kým sme obdivovali obrovské listy ojedinej vodnej rastliny a poškúlovali, či náhodou nezačne kvitnúť, lebo to je veľmi vzácny úkaz, Vojto nadšene popisoval cestu sem. Podarilo sa im trhnúť dve šesťstotrojky a prekonať vlastný traťový rekord. Naspať to bude možno ešte lepšie.

Prevzal zásielku bahna, ktoré sa môže zísť, keby niektorý šerpa našej triedy ochorel, i pozdravy expedície spriateľeným domácnostiam. Potom s otcom odišli, lebo si chceli ešte s autom skúsiť horskú etapu na Bezovec. Vtedy nám zisiel na um drobný piešťanský žartík.

Len čo sa odkníslali smerom k parkovisku, už sme mali plecniaky na pleciach a futašovali sme krížom cez park k mostíku pre peších cez zadné rameno Váhu. Kým oni obchádzali celé Piešťany a cez autobusové nádražie sa dostali na riadny most a k osade Banka, my sme zadýchávaní dobehli na hradskú. Tu sme spomalili a hvízdajúc si ako keby, nič vykračovali sme si pomaličky k Moravanom.

O chvíľku prefrongol okolo nás trabant a spomali. Z auta pozerali na nás dva páry neveriacich očí. Otec Sabadoš zrazu strmo skrútol volantom a už aj mazalo auto popri nás späť do mesta.

Ibaže my sme boli aj na toto pripravení. Kým sa im znova podarilo obíť mesto, zaparkovať a dobehnuť na Kúpeľový ostrov, už sme zase sedeli pri jazierku ako keby nič a sledovali, či si to Victoria Régia nerozmyslí a nezačne kvitnúť.

Sabadošovci neverili vlastným očiam.

„Čo sa stalo? Zabudli ste si niečo?“ spýtal sa s indiánskym pokojom Julo Mitermajer.

„Nič sme si nezabudli, len sa nám čosi zamarilo...“ povedal neisto Vojtech.

Sabadoš s otcom znova ako keby odišli, no my sme vedeli, že sa niekde na okoli skrývajú a pozorujú nás. Moje bystré oko ich zazrelo, vykukovali spoza dospelého oleandra. Až ked ich to prestalo baviť a definitívne odcupkali k trabantovi, vyrázili sme ako draci skratkou znova k hradskej. Aj tentoraz sme ta došli o zlomok sekundy skôr. Trabant pribrzdil pri nás, Vojtech Sabadoš vystrčil z okienka päť i hlavu a zakričal na nás:

„Vy nie ste expedícia, ale brzda motorizmu! Napíšem o vás do Zákruty!“

Julo Mitermajer dôstojne a fúšnavo predniesol jedinú vetu z nemčiny, ktorú sa mu dosiaľ podarilo naučiť:

„Die See ist etwas unruhig, dei Wellen gehen hoch.“ A aby ešte niečo povedal, pridal predložky s tretím pádom: „Aus, bei, mit, nach, von, zu.“

„Prepáčte,“ povedal už načisto zmätený otec Sabadoš.

Trabant odrčal obrovskou rýchlosťou smerom k Bezovcu a my sme sa mali popučiť od smiechu, hoci sme boli z tých pretekov ešte riadne zadýchávaní, tak sa nám páčil vydarený drobný piešťanský žartík.

(Pokračovanie)

Knižka, ktorá Ča poteší

Nedávno sme sa v triede rozprávali o tom, aké darčeky dostávame k narodeninám, meniam a na Vianoce. Potešila som sa, keď som počula, že veľa detí dostáva okrem sladkostí, hračiek a oblečenia aj knižky. Ja dostávam knižky na každý sviatok, aj inokedy. Najviac kníh mi naši podarujú vždy pod vianočný stromček. Preto sa už teraz teším na vianočné darčeky...

Toto nám napísala Eva z Dolného Kubína. Páči sa mi, že rada číta a že sa teší na Vianoce, lebo pod stromčekom nájde aj niekoľko

pekných kníh. Veľa detí sa v tento deň stretne s novou knižkou. Možno to bude niektorá z tých, o ktorých Vám teraz porozprávam.

Každý z Vás prečíta aspoň jednu knižku *Ruda Morica*. Mnohí ho poznáte aj osobne, lebo často chodí medzi deti na besedy. Viete, že rád píše najmä o zvieratkách. Aj skutočné príbehy, ako v knihe *Z poľovníckej kapsy*, aj rozprávky, ako v knižkách *O muške Svetluške*, *O Haríkovi a Billovi*, *Rozprávky z lesa a ďalších*. Svoju najnovšiu knižku znova venoval zvieratám — tentoraz tým, čo žijú v zoologickej záhrade. A nemyslite si, že si tieto príbehy len tak povymýšľal! Veru nie. Zvieratá, o ktorých píše, dobre pozná. Často totiž navštěvuje zoologickú záhradu, lebo tu má svoje krstňa. Neveríte? Keď si prečítate prvú poviedku z tejto knižky, presvedčíte sa, že je to pravda. Rudo Moric Vám v nej prezradí, ako sa stal

krstným otcom medvedíkovi, ktorému vymyslel meno Monarcha. A podľa tohto príbehu pomenoval celú knižku. Nazval ju *Ako som krstil medveľa*. Okrem medvedíka Monarchu sa v nej stretnete s levicou Monou, s pažravými kravičkami zebu, ktoré pripravili spisovateľa o košeľu, dozviete sa, prečo bola opička Lili smutná a čo ju rozveselilo, zasmejete sa nad rečami papagája Aru, pochválite slona Jumba za to, že potrestal zlomyseľné chlapčisko.

Dalšiu knižku, s ktorou sa možno stretnete pod stromčekom, napísal spisovateľ, ktorého ešte nepoznáte. Je to totiž jeho prvá knižka pre deti. Spisovateľ sa volá Juraj Andričík a knižka *Plamienok*. Nájdete v nej nežné rozprávky o Vŕbovom klásku, ktorý býval v zelenom machu na bútľavej vŕbe, a potom sa musel prestahovať do vŕbovej pišťalky, o motýlikovi, ktorému dažďová voda zmyla pestré

krídelká, a preto mu každý kvietok daroval trošku zo svojho farebného peľu. Zapáči sa Vám rozprávka o slnečnom poli, aj o plamienku, ktorý sa skrýval v bukovom polienku. Jedna z rozprávok hovorí o šniežiku, ktorý máme všetci tak radi. To je tá rozprávka, v ktorej sivý mrak hľadal deti, a keď ich nevidel, vypadla mu z oka slzička. A tá slzička v mrazivom dychu zimy zamrzla. „Urobila sa z nej najmenšia hviezdica na svete. Spustila sa potichu na zem a zem sa od jej hviezdneho svetla zabelela. Sivý mrak sa potešil a vyronil niekoľko veselých slzičiek. Zimný deň sa čoraz väčšmi belel a deti povybehanávali von a vrieskali: „Sneh, padá sneh!“ Mrak od radosti plakal a veselé slzičky-hviezdicky stlali zem.“

A my všetci si želáme, aby tak, ako v tejto rozprávke, napadlo cez zimu hviezdikového snehu po kolená.

S. K.

Skákajúca eskadra

Je nedea. Slniečko pekne svieti, posfukuje vetrík. Nedaleko cesty leží starý dolámaný diván. Peter, Mišo

Martin, Jaro a Fero sa hrajú na skrývačku. Peter žmúri, Mišo čupí v sude, Fero splašene behá, nevie, kde sa ukryť, Martin stojí za múrom, Jaro beží smerom k divánu. Peter už má všetkých okrem Jara. Nakoniec aj toho našiel. Ležal pod divánom. Ako ho tam videl, ani čoby doňho hrom udrel. Chlapci hned vedeli, že dostať nápad.

„Rýchlo hovor, lebo sa na mieste rozpučím,“ súril Martin.

Peter ešte chvíľu mlčal a potom povedal jedno slovo: „Skočky!“

„Robíš si z nás bláznov?“ vyvalil naňho Jaro oči.

„Vyrezeme struny, prieplvnime si ich na topánky a budeme na nich skákať,“ povedal pokojne Peter.

Chlapci nadšene vykrikli hurááá a Fero si od radosti tak vysoko vyhodil čiapku, že ju načisto stratil. Struny vyrezali napodiv rýchlo. Všetci si ich prieplvnili na topánky, iba Fero nie, lebo on má akési čudné nohy. Nakoniec sa mu ich však predsa len podarilo prieplvniť, a — čuduj sa svete — celkom dobre mu skákali, iba občas niektorá spadla.

Martin na skočkách, Jaro na skočkách, Fero na skočkách, Peter na skočkách a jeden starý diván bez strún, to bol základ skákajúcej sídliskovej eskadry, ktorá vznikla v tú nedeľu, keď slniečko pekne svietilo a posfukoval slabý vetrík.

Michal Suchý,
Bratislava

Zima

Prišla ku nám krásna zima,
krásna zima — meluzína.

Napadol aj prvý sneh,
vonku radosť, krik a smiech.

Fúka victor-severák,
von už stojí snehuliak.

K. Koscelníková,
Žilina

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klinčová 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom a objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlaku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Kvaki-kvak

Kvaki-kvaki-kvaki-kvak,
žabiak kúpil nový frak.
A žabička zas sukne,
tancuje si na lekne.
To je radosť veliká
pre žabku a žabiaka.

Renáta Gešová,
Žilina

Joško Mrkvíčka spíč

V kyne. Dnes som ~~je~~ velmi
rozmýšľal ~~či~~ mám ~~is~~ do skly - a
a ~~či~~ a dobre ~~že~~ som ~~is~~ šiel. Lebo
mesto vyučovania ~~ame~~ sli do kyna.

V kyne ~~estím~~ veselšie, čím je večia
Ima. Palô Blačanec ~~za~~ bláčal
ako selá, ale za bol si amení klas,
nak ho súdružka vilihla a radu
: a posadila vedľa seba. Mal
mal po chlebe.

Fyém bol velmi hodnotný, lebo ~~is~~
sadam strielalo a boli aj tanki.

Teraa budem m vodiť ~~as~~ ~~so~~ ~~to~~
vedľa chibas. Lebo do kyna ~~is~~ nak skoro
nepojde me.

